

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК

УДК 005.95:334

ПОГОДЖЕНО
Декан факультету
харчових технологій та управління
якістю продукції АПК
Баль-Прилипка Л. В.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри
стандартизації та сертифікації
сільськогосподарської продукції
Толок Г. А.

« _ » 2023 р. « _ » 2023 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Розроблення елементів системи управління охороною здоров'я та безпекою праці в умовах організації»
Спеціальність: 152 «Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка»
Освітня програма – «Якість, стандартизація та сертифікація»
Орієнтація освітньої програма – Освітньо-професійна програма

Гарант освітньої програми
к.т.н., доцент
Слива Ю. В.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи
к.т.н., доцент
Адамчук Л. О.

Виконав
Нагула О. О.

КІЇВ – 2023

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК

ЗАТВЕРДЖУЮ:

**Завідувач кафедри
стандартизації та сертифікації
сільськогосподарської продукції,**

канд. техн. наук, доцент

Толок Г. А.

«   » 2023 р.

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

СТУДЕНТУ

Нагулі Олександр Олександровичу

Спеціальність: 152 «Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка»

Освітня програма – «Якість, стандартизація та сертифікація»

Програма підготовки – Освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи: «Розроблення елементів системи управління охороною здоров'я та безпекою праці в умовах організації»

затверджена наказом проректора з науково-педагогічної роботи НУБіП України від 13 березня 2023 р. № 370 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 10 листопада 2023 р.

Вихідні дані до магістерської роботи: 1) Положення про підготовку магістрів у НУБіП України; 2) Положення про підготовку і захист магістерської роботи 3) Міжнародні та національні стандарти; 3) Словникові та довідникові джерела; 4) Навчальна та наукова література; 5) Фахові періодичні видання; 6) Матеріали державної статистики; 7) Нормативні документи; 8) Електронні ресурси.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Аналіз наукових джерел, національних та світових практик, сучасних технологій та інноваційних рішень щодо управління охороною здоров'я та безпекою праці в умовах різних підприємств/організацій.
2. Дослідження підходів до управління персоналом, аналіз систем та принципів менеджменту, управління охороною здоров'я та безпекою праці.
3. Виконання вимог щодо розроблення елементів системи управління охороною здоров'я та безпекою праці в умовах організації.

Дата видачі завдання «15» квітня 2023 р.

**Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи
Завдання прийняв до виконання**

Адамчук Л. О.

Нагула О. О.

РЕФЕРАТ

НУВБІП УКРАЇНИ

Повний обсяг магістерської кваліфікаційної роботи становить 108 сторінок, робота містить таблиці, рисунки, складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є розробити елементи системи управління охороною здоров'я та безпекою праці в умовах організації.

У вступі обґрунтовано актуальність теми магістерської кваліфікаційної роботи, визначено мету та основні завдання дослідження, визначено об'єкт і предмет дослідження.

У першому розділі

Проведено аналіз сучасної та фундаментальної літератури, досліджено юридичну базу національних та міжнародні стандартів у сфері управління охороною здоров'я та безпекою праці, визначено основні принципи організації системи управління охороною здоров'я та безпекою праці.

У другому розділі

Досліджено системи охорони здоров'я та безпеки праці, які впроваджені на підприємствах/організація як в Україні, так і за кордоном; виявлено проблемні аспекти у системі управління охороною здоров'я та безпекою праці; визначено та обґрунтовано показники, які мають ключове значення для ефективності охорони здоров'я та безпеки праці.

У третьому розділі

Розроблено елементи системи управління охороною здоров'я та безпекою праці, запропоновано систему моніторингу та аналізу випадків порушень охорони праці, визначено позитивні та негативні аспекти впровадження системи, надано рекомендації для подальшого покращення елементів системи управління.

Ключові слова: система управління, охорона здоров'я, безпека праці, мотивація, нещасні випадки, ефективність, міжнародні стандарти, персонал, оцінювання системи, навички персоналу, вище керівництво.

НУВБІП УКРАЇНИ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ.....	7
1.1 Поняття та значення охорони здоров'я і безпеки праці.....	7
1.2 Юридична база та міжнародні стандарти у сфері управління охороною здоров'я та безпекою праці.....	12
1.3 Основні принципи організації системи управління охороною здоров'я та безпекою праці.....	22
1.4 Висновки з огляду літератури.....	27
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОНАННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	30
2.1 Системи охорони здоров'я та безпеки праці в організаціях.....	30
2.2 Ідентифікація проблемних аспектів у системі управління охороною здоров'я та безпекою праці.....	34
2.3. Визначення та обґрунтування ключових показників ефективності охорони здоров'я та безпеки праці.....	39
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	48
3.1 Розроблення елементів системи управління охороною здоров'я та безпекою праці.....	48
3.2 Впровадження системи моніторингу та аналізу випадків порушень охорони праці.....	78
3.3 Виявлені позитивні та негативні аспекти впровадження системи та оцінювання її ефективності.....	81
3.4 Рекомендації щодо подальших покращень системи управління охороною здоров'я та безпекою праці.....	85
ВИСНОВКИ.....	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	91
ДОДАТКИ.....	96

ВСТУП

Проблема, що вирішується в результаті виконання роботи: розроблення елементів системи управління охороною здоров'я та безпекою праці в умовах організації.

Об'єкт досліджень: система управління охороною здоров'я та безпекою праці, аспекти функціонування системи.

Предмет досліджень: показники ефективності системи управління, інструкції, процедури та стандарти системи управління охороною здоров'я та безпекою праці.

Мета роботи: розробити елементи системи управління охороною здоров'я та безпекою праці в умовах організації.

Управління охороною здоров'я та безпекою праці є ключовим аспектом будь-якої організації, яка прагне забезпечити своїх співробітників найвищим рівнем безпеки та здоров'я. Проте, часто компанії не приділяють достатню увагу цьому питанню, що може призвести до серйозних наслідків.

Розроблення елементів системи управління охороною здоров'я та безпекою праці є кроком у напрямку створення безпечного та здорового робочого середовища для співробітників. Це допоможе зменшити ризик виникнення нещасних випадків на робочому місці та зберегти здоров'я працівників.

Розроблення елементів системи управління охороною здоров'я та безпекою праці є важливим, оскільки це дозволяє забезпечити безпеку праці та охорону здоров'я працівників. У сучасних умовах, коли ризики на робочому місці стають все більшими, необхідно мати ефективну систему управління, яка забезпечить безпеку працівників та запобігатиме можливим негативним наслідкам. Крім того, розроблення елементів системи управління охороною здоров'я та безпекою праці є важливим з точки зору соціальної відповідальності підприємства. Забезпечення безпеки працівників та їхнього здоров'я є однією з найважливіших задач, яку повинна вирішувати будь-яка компанія. Тому розроблення елементів системи

управління охороною здоров'я та безпекою праці є необхідним кроком на шляху до створення високопродуктивного та успішного підприємства.

Законодавча база, на якій ґрунтується розроблення елементів системи управління охороною здоров'я та безпекою праці, включає в себе низку законів та нормативних актів, що регулюють діяльність підприємств у цій сфері. Зокрема, до таких законів відносяться Закон України "Про охорону праці", Закон України "Про охорону здоров'я", Закон України "Про державний санітарний нагляд" та інші.

Правильне застосування законодавчих норм та стандартів є одним із головних завдань управління охороною здоров'я та безпекою праці. Тому, розробка елементів системи управління на основі законодавчої бази є критично важливою для забезпечення безпеки та здоров'я працівників підприємства.

Елементи системи управління охороною здоров'я включають в себе ряд заходів, спрямованих на забезпечення безпеки праці. Один з найважливіших елементів – це профілактика травматизму на робочому місці. Для цього необхідно вживати заходів, що гарантують безпеку працівників, таких як правильна організація робочих місць та навчання персоналу правилам безпеки. Іншим важливим елементом є контроль за станом здоров'я працівників. Це може бути досягнуто шляхом проведення профілактичних медичних оглядів та виконання інших медичних процедур. Такі заходи допоможуть забезпечити безпеку працівників та зберегти їх здоров'я.

Розроблення елементів системи управління охороною здоров'я та безпекою праці є надзвичайно важливим для будь-якої організації. Це дозволяє забезпечити не лише безпеку праці, а й зберігати здоров'я співробітників, що має безпосередній вплив на продуктивність та ефективність роботи всієї команди.

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Поняття та значення охорони здоров'я і безпеки праці

Охорона здоров'я та безпека праці є важливими аспектами, які впливають на добробут та продуктивність працівників у будь-якій організації. Охорона здоров'я і безпека праці (ОЗБП) спрямована на забезпечення безпеки, фізичного та психологічного благополуччя працівників під час виконання роботи.

Охорона здоров'я праці включає в себе заходи, спрямовані на збереження та підвищення фізичного, психічного та соціального здоров'я працівників. Це може охоплювати питання профілактики захворювань, підтримки фізичної форми, контролю за негативними чинниками робочого середовища та інші аспекти, які сприяють загальному здоров'ю працівників.

Безпека праці охоплює заходи, спрямовані на запобігання нещасним випадкам на робочому місці та мінімізацію можливих ризиків для працівників. Це може включати в себе впровадження стандартів безпеки, надання відповідної освіти та навчання з правил безпеки, а також аналіз потенційних небезпек та розроблення заходів для їх усунення [1].

До значення охорони здоров'я і безпеки праці відносять збереження життя та здоров'я, зниження ризику, підвищення продуктивності, поліпшення репутації, відповідність законодавству, покращення робочого середовища.

Збереження життя та здоров'я: основним значенням ОЗБП є збереження фізичного та психологічного здоров'я працівників, що є невід'ємною умовою для активної та продуктивної діяльності.

Зниження ризику: заходи безпеки праці допомагають зменшити ризик виникнення нещасних випадків, травм та професійних захворювань, що може призвести до зниження втрат робочого часу та фінансових втрат для організації.

Підвищення продуктивності: забезпечення безпечних та здорових умов праці сприяє підвищенню продуктивності працівників, оскільки вони можуть концентруватися на виконанні завдань без постійного страху за своє здоров'я.

Поліпшення репутації: організації, які дбають про охорону здоров'я та безпеку праці, зазвичай мають кращу репутацію поміж працівників та споживачів, що може позитивно впливати на їхній бізнес.

Відповідність законодавству: багато країн мають законодавство, що регулює питання охорони здоров'я та безпеки праці. Дотримання цих норм є обов'язковим і може уникнути правових санкцій.

Покращення робочого середовища: заходи з охорони здоров'я та безпеки праці також можуть позитивно вплинути на робоче середовище в цілому, створюючи комфортніші та безпечніші умови для працівників.

Таким чином, охорона здоров'я та безпека праці є невід'ємною частиною ефективної діяльності будь-якої організації, яка прагне забезпечити високий рівень благополуччя та продуктивності своїх працівників.

Організація несе відповідальність за здоров'я й безпеку своїх працівників і тих, на кого так чи інакше впливає діяльність організації. Ця відповідальність поширюється на підтримку й захист їхнього фізичного та психічного здоров'я. Застосування системи управління охороною здоров'я і безпекою праці (ОЗіБП) спрямоване на те, щоб дати змогу організації забезпечити безпечні та здорові умови праці на робочому місці, запобігти виробничим травмам і погіршенню стану здоров'я, а також постійно удосконалювати показники у сфері ОЗіБП [2].

Метою системи управління охороною праці є створення умов для управління ризиками для здоров'я та безпеки на робочому місці. Очікуваним результатом системи охорони праці є запобігання травматизму та погіршенню здоров'я працівників, а також забезпечення безпечного та здорового робочого місця. Тому важливо, щоб організації усували або зменшували ризики для здоров'я та безпеки на робочому місці, вживаючи ефективних превентивних заходів.

Якщо організація вживає таких заходів як частину своєї системи управління ОЗіБП, вона може покращити свої показники. Система управління ОЗіБП буде більш ефективною та результативною, якщо вона активно вживає заходів для використання можливостей покращення показників.

Трудова діяльність і життя людини збігаються в часі та просторі. Це означає, що люди працюють все життя і проводять на роботі більшу частину свого активного життя. Приємна і цікава робота приносить моральне задоволення на додаток до матеріальних благ і стабільності в житті. Навпаки, важка і неприємна праця, робота в несприятливих і шкідливих для організму умовах, негативно впливає на фізичний стан людини, викликаючи різні професійні захворювання, передчасну втрату працездатності, погіршення загального стану і, в кінцевому підсумку, незадоволеність. Під час роботи люди витрачають певну кількість зусиль на виконання своїх завдань. Ці витрати визначаються умовами праці. Умови праці впливають на тривалість життя і здоров'я працівників. Тому умови, в яких працює людина, є важливим чинником, що впливає на її працездатність. Таким чином, умови, в яких працює людина, є важливим чинником, що впливає на її працездатність, продуктивність, ефективність праці, кінцеві результати і, найголовніше, на життя і здоров'я працівника [3].

Система управління охороною праці є частиною загальної системи управління організацією і спрямована на ідентифікацію небезпек, оцінку та контроль ризиків для здоров'я та безпеки працівників, пов'язаних з діяльністю організації. Система включає в себе політику та цілі в галузі охорони здоров'я та безпеки праці, організаційні структури, процедури та ресурси для розроблення, впровадження, досягнення, перегляду та підтримки політики організації в галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності. Впроваджуючи систему управління охороною праці, кожна організація повинна визначити законодавчі та інші нормативні вимоги, щодо охорони праці, які застосовуються до її діяльності, продукції та послуг, обладнання та приміщень і яких вона зобов'язана дотримуватися. Під час сертифікації систем управління охороною здоров'я та безпекою праці дотримання організацією законів і нормативних актів країни є одним з найважливіших критеріїв аудиту [4].

Поняття охорони здоров'я і безпеки праці включає в себе різноманітні аспекти, спрямовані на забезпечення фізичного, психологічного і соціального благополуччя працівників під час виконання роботи. Це комплексний підхід до створення

безпечних і здорових умов праці, який охоплює різні аспекти робочого оточення та способи взаємодії між людьми та середовищем праці.

Охорона здоров'я та безпека праці включають в себе наступні компоненти:

Аналіз ризиків: визначення потенційних небезпек і ризиків, пов'язаних з виконанням конкретних робіт, процесів або робочого середовища.

Профілактика нещасних випадків: розроблення заходів для попередження та уникнення нещасних випадків на робочому місці, таких як травми, обвалення, спрацьовування машин тощо.

Організація безпеки праці: впровадження стандартів, процедур та політик, які сприяють створенню безпечних умов праці та забезпечують дотримання вимог безпеки.

Ергономіка: розроблення робочих місць та обладнання з урахуванням фізіологічних та психологічних особливостей працівників, щоб попередити виникнення захворювань внаслідок поганого позиціонування або неправильної організації робочого простору.

Взаємодія з небезпечними речовинами: контроль за використанням, зберіганням та виведенням небезпечних речовин, хімічних реактивів або інших матеріалів, що можуть впливати на здоров'я працівників.

Проведення навчання: надання працівникам необхідної освіти та навчання з питань безпеки та охорони здоров'я праці, включаючи інструкції щодо користування обладнанням, правилами пожежної безпеки тощо.

Медичний контроль: організація медичних обстежень, оцінювання стану здоров'я працівників та вжиття заходів для запобігання захворюванням, пов'язаним з робочими умовами.

Психосоціальний добробут: звернення уваги на психологічний комфорт працівників, уникнення стресових ситуацій та конфліктів на робочому місці.

Документування: ведення записів про проведені заходи з охорони здоров'я та безпеки праці, а також інцидентів та випадків порушень.

Стає вдосконалення: постійне вдосконалення системи охорони здоров'я та безпеки праці на основі аналізу даних, звітів та фідбеку працівників.

Поєднання цих аспектів допомагає створити безпечні, здорові і продуктивні умови праці, забезпечуючи здоров'я та безпеку працівників та підвищуючи загальну ефективність організації.

Охорона здоров'я і безпека праці має величезне значення для працівників, організацій та суспільства загалом. Ключові пункти значення охорони здоров'я та безпеки праці наведені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 Значення охорони здоров'я та безпеки праці

№	Значення	Характеристика
1.	Збереження життя і здоров'я працівників:	Основним і найважливішим аспектом є збереження життя та здоров'я працівників. Завдяки правильно організованим системам охорони здоров'я і безпеки праці можна запобігти травмам, професійним захворюванням та навіть смертельним нещасним випадкам.
2.	Зниження втрат робочого часу:	Травми, захворювання і нещасні випадки можуть призводити до втрат робочого часу та відсутності працівників на робочому місці. Збереження здоров'я та запобігання таким ситуаціям допомагають підвищити продуктивність організації.
3.	Підвищення продуктивності:	Безпека і здоров'я працівників безпосередньо впливають на їхню працездатність та ефективність. Якщо працівники відчувають себе безпечно та здоровими, це сприяє підвищенню продуктивності та якості виконаної роботи.

4.	Покращення репутанії організації.	Організації, які дбають про охорону здоров'я та безпеку праці, зазвичай мають кращу репутацію серед своїх працівників, клієнтів та громадськості. Це може вплинути на їхнє становище на ринку та взаємодію зі споживачами.
5.	Відповідність законодавству.	Багато країн мають законодавство, яке регулює питання охорони здоров'я та безпеки праці. Дотримання цих норм є не тільки етичною обов'язковістю, але й може уникнути правових санкцій.
6.	Зменшення витрат.	Інвестиції в охорону здоров'я та безпеку праці можуть у довгостроковій перспективі зменшити витрати на компенсації травм, лікування захворювань та штрафи за порушення законодавства.
7.	Збереження навколишнього середовища.	Охорона здоров'я і безпека праці часто включають в себе аспекти екологічної безпеки та уникнення негативного впливу на довкілля. Це може сприяти збереженню природних ресурсів та зменшенню викидів шкідливих речовин.

Загалом, охорона здоров'я та безпека праці має важливе соціальне, економічне і етичне значення. Вона створює сприятливі умови для працівників, підвищує продуктивність організацій та сприяє загальному зростанню добробуту та якості життя.

1.2 Юридична база та міжнародні стандарти у сфері управління охороною здоров'я та безпекою праці

Важливість цього питання визнається на законодавчому рівні в Україні. Наприклад, Конституція України визнає, що «кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом».

Кодекс законів про працю передбачає, що: «На всіх підприємствах, в установах і організаціях повинні бути створені безпечні і нешкідливі умови праці. Забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці є обов'язком власника або уповноваженого ним органу. Умови праці на робочих місцях, безпека технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стан засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівниками, а також санітарно-побутові умови повинні відповідати вимогам нормативних актів про охорону праці. Жодне підприємство, цех, дільниця або виробничий об'єкт не можуть бути прийняті та експлуатуватися без створення безпечних і нешкідливих умов праці. У разі неможливості повного усунення небезпечних і шкідливих для здоров'я умов праці власник або уповноважений ним орган зобов'язаний повідомити про це орган державного нагляду за охороною праці, який може дати тимчасовий дозвіл на роботу в таких умовах» [3, 5].

Юридична база управління охороною здоров'я та безпекою праці включає закони, нормативи, правила та стандарти, які регулюють питання забезпечення безпеки та охорони здоров'я працівників на робочому місці. Ця юридична база визначає вимоги, обов'язки і відповідальність організацій, роботодавців та працівників у сфері охорони здоров'я та безпеки праці. До юридичної бази управління охороною здоров'я та безпекою праці відносяться елементи, які зазначені в таблиці 1.2

Таблиця 1.2 Елементи юридичної бази управління охороною здоров'я та безпекою праці

№	Елементи	Деталізація
1.	Законодавство:	Закони, постанови та розпорядження, прийняті державою, які встановлюють загальні принципи та норми охорони здоров'я та безпеки праці на рівні країни. Це

		можуть бути закони про працю, закони про охорону здоров'я, закони про пожежну безпеку тощо.
2.	Нормативно-правові акти:	Розпорядження, інструкції, правила, норми та інші документи, видані відповідними державними органами або професійними організаціями, які деталізують вимоги і стандарти для конкретних галузей та видів робіт.
3.	Міжнародні стандарти:	Нормативні документи, прийняті міжнародними організаціями, такими як Міжнародна організація праці (МОП), які рекомендують вимоги та практики з охорони здоров'я та безпеки праці для всього світу.
4.	Угоди та колективні договори:	Домовленості між роботодавцями і профспілками щодо умов праці та охорони здоров'я праці, які можуть бути закріплені у колективних договорах або угодах.
5.	Правила внутрішнього регламенту:	Документи, розроблені самою організацією, які конкретизують вимоги щодо охорони здоров'я та безпеки праці відповідно до її особливих умов і завдань.
6.	Документи державного контролю:	Інспекції, агентства або органи, відповідальні за контроль за дотриманням норм охорони здоров'я та безпеки праці, можуть видавати офіційні документи, пов'язані з перевітками, санкціями та покращеннями у цій сфері.
7.	Ліцензії та дозволи:	Деякі види діяльності можуть вимагати спеціальні ліцензії або дозволи з питань охорони здоров'я та безпеки праці, які надаються відповідними органами.

Ця юридична база створює законодавчий каркас для забезпечення безпеки та охорони здоров'я працівників, визначає їхні права та обов'язки, а також встановлює механізми контролю та відповідальності за порушення вимог охорони праці.

Аналіз Глобального індексу безпеки охорони здоров'я показує, що жодна з країн Європейського Союзу не досягла найвищих позицій у рейтингу. Причини

цього криються у недостатній спроможності клінік, лікарень та громадських центрів, а також у відсутності належного нормативно-правового та організаційного забезпечення. На основі цього дослідження науковці зробили висновок щодо загальних змін для підвищення готовності до можливих майбутніх загроз здоров'ю медичних працівників у країнах-членах ЄС. Відповідно до Рамкової стратегії ЄС з безпеки та гігієни праці на 2021-2027 роки, основними заходами, необхідними для покращення здоров'я та безпеки працівників, є передбачення та управління змінами в новому світі праці, покращення профілактики професійних захворювань та нещасних випадків на виробництві, а також посилення готовності до можливих майбутніх загроз здоров'ю. Основні спільні кроки держав-членів ЄС щодо розвитку систем охорони здоров'я в умовах пандемії COVID-19 включали вакцинацію, скорочення витрат на охорону здоров'я, пошук моделей забезпечення загального доступу до медичної допомоги та стійкої тривалості життя. Також було вирішено, що адаптація до нових умов розвитку систем охорони здоров'я в ЄС вимагає спільних дій для розробки нових стратегічних документів, інструментів та адміністративних структур, створення нових можливостей для кращого захисту життя та засобів до існування в умовах пандемії та досягнення результатів сталого розвитку [6, 7, 8].

Проблемами кадрової політики у національній сфері охорони здоров'я унормовані низкою українських [9] та міжнародних нормативних і правових документів, поміж яких є:

- Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 року (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 70/1) [10];
- Здоров'я-2020. Основи політики та стратегія (прийнято 62 сесією ЄРБ ВООЗ, Мальта, 2012 рік, резолюція EUR/RC62/8) [11];
- Європейський план дій щодо зміцнення потенціалу та послуг громадського охорони здоров'я (прийнятий 62 сесією ЄРБ ВООЗ, Мальта, 2012 рік, резолюція EUR/RC62/12 Rev.1) [12];

• Кадри і служби охорони здоров'я. Глобальна стратегія для розвитку кадрових ресурсів охорони здоров'я: трудові ресурси 2016-2030 р. (резолюція WHA 69.38) [13];

• Рішення 851/2004/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 р. про утворення Європейського центру з профілактики та контролю за захворюваннями [14];

• Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [15];

• Коаліційна угода Верховної Ради України VIII скликання (розділ XVI. Реформа системи охорони здоров'я) [16];

• Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» (затверджена Указом Президента від 12 січня 2015 року No 5/2015) [17].

У сфері управління охороною здоров'я та безпекою праці існує ще низка міжнародних стандартів та документів, які надають загальні принципи, вимоги та рекомендації щодо створення безпечних та здорових умов праці (див. табл. 1.3).

Таблиця 1.3 Міжнародні стандарти та документи у сфері управління охороною здоров'я та безпекою праці

№	Міжнародні стандарти та документи	Характеристика
1.	Міжнародна організація праці (МОП)	МОП має ряд стандартів та конвенцій, пов'язаних з охороною здоров'я та безпекою праці. Найважливіші з них: Конвенція № 155 «Про безпеку та охорону здоров'я при праці» (1981 рік): Встановлює загальні принципи та вимоги для забезпечення безпеки та охорони здоров'я працівників.

НУБІП		Рекомендація № 164 «Про здоров'я та безпеку при праці» (1981 рік): Надає конкретні рекомендації щодо реалізації вимог Конвенції № 155.
НУБІП	2. ISO 45001:	Це міжнародний стандарт, розроблений Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO), що встановлює систему управління охороною здоров'я та безпекою праці. Він базується на підходах до управління ризиками та забезпеченням відповідності.
НУБІП	3. OHSAS 18001 (застарілий):	Це був стандарт для систем управління охороною здоров'я та безпекою праці, розроблений Британським інститутом стандартів (BSI). Він був замінений на ISO 45001.
НУБІП	4. Guidelines of ILO:	Міжнародна організація праці видала численні рекомендації та публікації, що містять детальні настанови та практичні поради з питань охорони здоров'я та безпеки праці.
НУБІП	5. Принципи охорони здоров'я праці Всевітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ):	ВООЗ визначає принципи та стратегії охорони здоров'я праці, спрямовані на покращення робочого середовища та здоров'я працівників.
НУБІП	6. Європейська агенція з безпеки та гігієни праці (EU-OSHA):	Ця агенція видавала низку рекомендацій та документів щодо охорони здоров'я та безпеки праці, специфічних для країн Європейського союзу.

НУБІП України

Ці стандарти та рекомендації є важливими джерелами для організацій, що прагнуть створити ефективні системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вони допомагають забезпечити високий рівень безпеки та благополуччя працівників, відповідність законодавству та впровадження передових практик.

Права, свободи та законні інтереси, закріплені в Конституції України та інших нормативно-правових актах, мають життєво важливе значення для всіх, хто є суб'єктом цих документів. Саме по собі проголошення, визнання та закріплення прав, свобод і законних інтересів є запорукою розвитку України як соціальної, демократичної та правової держави. Однак практичне значення закріплення прав і свобод людини полягає насамперед у створенні умов для того, щоб члени суспільства могли використовувати їх для задоволення власних потреб. Для реалізації проголошених прав, свобод і законних інтересів людини держава повинна створити юридичні механізми гарантування прав і свобод людини. Це система інструментів, спрямованих на створення та підтримання умов для дотримання всіх основних прав, свобод і законних інтересів людини, які є втіленням її гідності як члена суспільства [18, 19].

До основних законів України, які врегульовують відносини у сфері охорони здоров'я, належать: «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення», «Про протидію захворюванню на туберкульоз», «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про лікарські засоби», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» тощо. Прикладами підзаконних нормативно-правових актів, що врегульовують відносини у цій сфері, є: Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо поліпшення медичної допомоги населенню України», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення медичного обслуговування учнів закладів загальної середньої освіти», Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження нормативно-правових актів з питань надання екстреної медичної допомоги», Наказ

Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Положення про діяльність медичної (військово-лікарської) комісії МВС» тощо. Водночас, попри досить широкую нормативно-правову базу, все ж таки залишається багато нерегульованих відносин у сфері, особливо у часи реформації та виникнення масштабних інфекційних хвороб [20].

До системи суб'єктів публічного адміністрування у сфері охорони здоров'я, яка є невіддільною частиною адміністративно-правового регулювання належать: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Національна рада з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу при Кабінеті Міністрів України, Міністерство охорони здоров'я України та інші міністерства, що мають у своєму підпорядкуванні заклади охорони здоров'я, Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Державна служба з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, Національна служба здоров'я України, місцеві державні адміністрації охорони здоров'я, органи місцевого самоврядування (відділи (управління) охорони здоров'я) [21].

Оскільки забезпечення охорони здоров'я досягається шляхом складних і постійно активних зусиль усіх структур та систем суспільства й держави, які беруть участь у процесі життєзабезпечення, то вирішення цього завдання неможливе без належного законодавчого забезпечення охорони здоров'я, основою якого є адміністративно-правові норми [22].

Справжнім досягненням України періоду незалежності стало прийняття сучасного медичного законодавства. Наприклад, [18] обрали критерієм предмет впливу закону і класифікували медичне законодавство на сім блоків:

- 1) наглядові закони, що забезпечують безпечні умови життя;
- 2) закони профілактичної спрямованості;
- 3) закони, що захищають права громадян на охорону здоров'я;
- 4) закони, що визначають права і відповідальність медичних

працівників, а також відповідальність юридичних і фізичних осіб за правопорушення у сфері охорони здоров'я.

5) закони, що регламентують діяльність національної системи охорони здоров'я;

6) закони, що регулюють фінансування охорони здоров'я;

7) закони, що регулюють окремі види медичної діяльності.

Також за роки незалежності в Україні була сформована нормативно-правова база у сфері охорони здоров'я, яка налічує понад 6 тисяч законів та підзаконних

актів. Ці закони мають комплексний характер і містять положення з багатьох

галузей права, включаючи адміністративне, цивільне, кримінальне, фінансове,

трудове та соціальне забезпечення. Міністерство охорони здоров'я у співпраці з

Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів, а також за участю інших

центральных органів виконавчої влади доклало значних зусиль для формування

нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я, зокрема розроблення та

прийняття підзаконних актів, з яких понад 3 500 – це санітарні правила та норми

[23].

Для адміністративно-правового забезпечення охорони здоров'я

використовується значна кількість законів, але ці закони відрізняються за

юридичною силою, функціональним призначенням, сферою дії, специфікою

предмета регулювання та роллю в процесі управління у сфері охорони здоров'я

громадян. Тому необхідно систематизувати законодавство України у сфері

охорони здоров'я в єдину, внутрішньо узгоджену систему, тобто базовий документ,

який би комплексно регулював усі аспекти сфери охорони здоров'я, наприклад,

Медичний кодекс України (пропонують автори) [18, 24].

Загалом нинішній рівень державного управління системою підготовки та прийняття рішень в системі охорони здоров'я України не відповідає сучасному

рівню світової охорони здоров'я, потребам демократичних суспільств та реалізації

конституційних прав громадян на охорону здоров'я. У багатьох країнах світу

покращення готовності та систем прийняття управлінських рішень є одним з головних питань для покращення системи охорони здоров'я в цілому.

Виродовж багатьох років розвиток національних систем охорони здоров'я був активним. Впровадження принципів удосконалення процесу прийняття управлінських рішень в системі охорони здоров'я вимагає комплексного підходу, що включає економічні та професійні стимули, розвиток інформаційно-комунікаційних механізмів поширення інформації, а також механізмів зворотного зв'язку з громадськістю для осіб, які приймають рішення. Варто зазначити, що українська система охорони здоров'я має низку об'єктивних і суб'єктивних проблем, які перешкоджають удосконаленню управлінських практик. Механізми вирішення проблеми гарантування якісної та ефективної медичної допомоги не можуть повною мірою відповідати потребам сьогодення та задовольняти інтереси як громадян, так і медичних працівників. В умовах державної монополії та централізованої системи адміністративного управління закладами охорони здоров'я вони працюють за відомчими нормативними документами, які гарантують виконання планових завдань [25].

Ефективним способом прогнозування адміністрування під час впровадження реформ у сфері охорони здоров'я є вивчення світового досвіду та аналіз змін, здійснених в інших країнах. Аналіз подібностей та відмінностей у системах охорони здоров'я та порівняння їхніх соціальних наслідків дає змогу зробити висновки щодо пропозицій для розвитку охорони здоров'я в Україні. Сучасна управлінська модель прийняття рішень у сфері охорони здоров'я визначає принципи її побудови та спрямованість оптимізаційної стратегії державного управління в процесі підготовки та прийняття управлінських рішень. В умовах ринкової економіки питання прийняття управлінських рішень тісно пов'язане з економічними перетвореннями в системі охорони здоров'я. Важливу роль у процесі реформування системи фінансування охорони здоров'я має відігравати страхова медицина [26]. Якщо виходити з того, що всі реформи мають базуватися на економічному підґрунті, то охорона здоров'я лише опосередковано може стати

прибутковою галуззю національної економіки, а ця прибутковість визначається відповідним рівнем здоров'я населення. Ринкові перетворення у сфері охорони здоров'я відбуваються під впливом внутрішніх реформ, таких як запровадження медичного страхування та розвиток платних послуг. Однак перехід галузі до ринкових відносин потребує значної підготовчої роботи, що включає розробку концептуально-методологічних засад та принципів функціонування охорони здоров'я в умовах ринку, розробку ефективних економічних стратегій управління охороною здоров'я населення та механізмів ціноутворення і забезпечення якості медичних послуг [25, 27].

1.3 Основні принципи організації системи управління охороною здоров'я та безпекою праці

Організація системи управління охороною здоров'я та безпекою праці ґрунтується на низці ключових принципів, які допомагають створити ефективну, систематичну та інтегровану систему забезпечення безпеки та охорони здоров'я працівників. Основні принципи організації такої системи зазначені в таблиці 1.4 та 1.5.

Таблиця 1.4 Принципи організації системи управління охороною здоров'я та безпекою праці

№	Принципи	Характеристика
1.	Лідерство та зобов'язаність керівництва:	Топ-менеджмент повинен показувати активне призначення та зацікавленість у впровадженні системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Це може включати в себе встановлення політики безпеки, виділення ресурсів, забезпечення навчання та надання прикладу.

2. Участь працівників:	Працівники мають бути включені в процес управління охороною здоров'я та безпекою праці, оскільки вони найкраще розуміють свої робочі умови та можливі ризики. Участь працівників може включати в себе виявлення небезпек, надання пропозицій та зворотного зв'язку.
3. Оцінка ризиків:	Організація повинна систематично оцінювати потенційні ризики для безпеки та здоров'я працівників. Це допомагає ідентифікувати небезпеки, аналізувати їхні наслідки та приймати рішення щодо їх усунення або зменшення.
4. Контроль за впровадженням стандартів:	Важливо мати систему стандартів, правил та процедур, які регулюють охорону здоров'я та безпеку праці. Керівництво повинно переконатися, що ці стандарти виконуються на практиці.
5. Освіта та навчання:	Професійний розвиток та навчання працівників щодо правил безпеки, використання обладнання та умов праці є ключовими факторами забезпечення безпеки на робочому місці.
6. Корекція та вдосконалення:	Система повинна бути піддана постійному аналізу та вдосконаленню. Засоби контролю та зворотного зв'язку допомагають виявляти проблеми та вживати заходи для їх усунення.
7. Інтеграція з управлінням:	Управління охороною здоров'я та безпекою праці повинно бути інтегровано з іншими системами управління, таким як управління якістю та середовищем, щоб забезпечити комплексний підхід до управління ризиками та покращенням.

8.	Постійне вдосконалення:	Організація повинна докладати зусиль для постійного вдосконалення системи охорони здоров'я та безпеки праці на основі аналізу даних, відгуків та навчання з минулих випадків.
----	-------------------------	---

Ці принципи спрямовані на створення системи, яка забезпечує систематичний підхід до управління ризиками, забезпечує безпеку працівників та покращує загальну ефективність організації.

Стандарт ISO 45001 «Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги з застосування» [2] визначає принципи організації системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Ці принципи допомагають організаціям створити систему, що забезпечує ефективний підхід до управління ризиками та збереженням здоров'я та безпеки працівників.

Таблиця 1.5 Принципи організації системи управління охороною здоров'я та безпекою праці згідно з ISO 45001

№	Принципи	Характеристика
1.	Лідерство та зобов'язаність керівництва:	Від верхнього керівництва очікується активна участь у впровадженні та підтримці системи управління охороною здоров'я та безпекою праці.
2.	Участь працівників:	Всі працівники повинні брати участь у процесах оцінки ризиків, прийнятті рішень та вдосконаленні системи.
3.	Системний підхід:	Система управління повинна бути інтегрованою та взаємопов'язаною з іншими системами управління, такими як якість та середовище.
4.	Процесний підхід:	Робота повинна бути організована як набір взаємозв'язаних процесів, що сприяють досягненню цілей охорони здоров'я та безпеки.

5.	Постійне вдосконалення:	Організація повинна прагнути постійно вдосконалювати систему управління охороною здоров'я та безпекою праці на основі аналізу даних, відгуків та результатів аудитів.
6.	Визначення ризиків та можливостей:	Організація повинна ідентифікувати та оцінювати ризики та можливості, які впливають на досягнення цілей охорони здоров'я та безпеки.
7.	Орієнтація на процес покращення:	Організація повинна встановити механізми для визначення, реалізації та контролю покращень.

Ці принципи відображають сучасний підхід до управління охороною здоров'я та безпекою праці та забезпечують фундамент для ефективної системи, яка допомагає зменшити ризики для працівників та забезпечити безпеку їхнього робочого середовища.

Україна також приділяє велику увагу охороні здоров'я та безпеці праці, існує відповідне законодавство та нормативи, які регламентують ці питання. Принципи, подібні до тих, що містяться в стандарті ISO 45001, використовуються і в українському контексті.

Основним законодавчим актом в Україні, який регулює питання охорони праці, є Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 року № 2694-XII. Цей закон встановлює загальні принципи організації системи управління охороною праці та зобов'язаності роботодавців та працівників забезпечувати безпечні та здорові умови праці.

Водночас, існують також нормативні акти, стандарти та інструкції, які більш детально визначають принципи та вимоги до організації охорони праці в Україні. Деякі із цих документів:

ДСТУ ISO 45001:2018 «Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги з застосування» – цей стандарт відображає вимоги ISO 45001 в контексті України і є офіційним національним стандартом.

Нормативні акти Міністерства соціальної політики України – ці акти встановлюють вимоги до організації охорони праці в різних галузях та враховують специфічні ризики.

Інструкції та методичні матеріали Державної інспекції з контролю за охороною праці – ці матеріали надають практичні рекомендації та вказівки щодо впровадження системи охорони праці.

Колективні договори та угоди – у деяких випадках колективні договори містять положення щодо охорони праці та безпеки на робочому місці.

Ці документи встановлюють вимоги до організації охорони праці, включаючи принципи управління, оцінку ризиків, участь працівників та інші аспекти, які сприяють створенню безпечного та здорового робочого середовища.

Для успішного впровадження принципів організації системи управління охороною здоров'я та безпекою праці в організації, слід дотримуватися декількох кроків та підходів:

- Аналіз поточного стану: оцініть поточний стан системи охорони здоров'я та безпеки праці в організації. Визначте, які вже існують політики, процедури, норми та практики, і визначте області, які потребують покращення.

- Залучення керівництва: отримайте активну підтримку та зобов'язаність керівництва організації. Це включає встановлення політики охорони здоров'я та безпеки, виділення ресурсів та забезпечення прикладу для всього колективу.

- Формування команди: створіть команду або відділ, який буде відповідати за впровадження системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Ця команда буде координувати всі дії та ініціативи.

- Розробка політики: розробіть політику охорони здоров'я та безпеки, в якій визначені цілі, цінності та зобов'язання організації щодо забезпечення безпеки та здоров'я працівників.

- Оцінка ризиків: виконайте аналіз ризиків для ідентифікації потенційних небезпек на робочих місцях та визначення способів їх усунення або зменшення.

- Розроблення процедур: розробіть процедури, норми та правила щодо безпеки та охорони здоров'я працівників. Вони повинні бути конкретними, зрозумілими та дотримуватися всіма співробітниками.

- Навчання та навчання: забезпечте належне навчання та навчання працівників щодо правил безпеки, користування обладнанням та інших аспектів охорони здоров'я праці.

- Впровадження системи управління: використовуйте стандарти, такі як ISO 45001, які надають фреймворк для створення системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Відповідно до цих стандартів розробляйте та впроваджуйте процеси, документацію та систему контролю.

- Моніторинг та аудит: проводьте регулярний моніторинг дійсності впровадженої системи управління охороною здоров'я та безпекою праці, а також проводьте аудити для оцінки відповідності стандартам та ефективності.

- Вдосконалення: визначайте можливості для постійного вдосконалення системи охорони здоров'я та безпеки праці на основі результатів моніторингу, аудитів та відгуків працівників.

Ці кроки допомагають забезпечити плавний процес впровадження та підтримки системи управління охороною здоров'я та безпекою праці, що сприяє створенню безпечного та здорового робочого середовища.

1.4 Висновки з огляду літератури

Громадське здоров'я та соціальний розвиток нерозривно пов'язані між собою. Громадське здоров'я є важливим індикатором добробуту країни, віддзеркаленням соціально-економічної, екологічної, демографічної та санітарної ситуації в країні, показником прогресу країни, мірилом соціокультурного розвитку суспільства та якості життя. Саме тому здоров'я населення має посідати чільне місце в системі цінностей цивілізованої країни. Індивідуальне і колективне здоров'я та якість життя визначаються складним комплексом взаємопов'язаних факторів. Важливо, щоб

заходи щодо поліпшення здоров'я і благополуччя населення не обмежувалися лише сферою охорони здоров'я [28].

Незадовільні умови праці часто призводять до значних економічних втрат, зокрема, через такі явища, як травматизм, захворюваність, плинність кадрів і зниження продуктивності праці. Соціальна значущість охорони праці полягає у сприянні підвищенню ефективності суспільного виробництва шляхом постійного поліпшення умов і безпеки праці, зниження рівня виробничого травматизму та професійних захворювань. У нинішніх умовах екологізація та діджиталізація всіх видів діяльності змінюють традиційне уявлення про робоче середовище, а поява

нових організаційних форм, бізнес-моделей та галузей робить взаємодію робочого місця не лише більш динамічною, але й більш складною. Однак здорові та безпечні умови праці залишаються передумовою здорової та продуктивної робочої сили і важливим чинником економічної стійкості та конкурентоспроможності, а також прогресу суспільства в цілому. Щоб покращити управління охороною праці в очікуванні змін у новому світі праці, управління охороною праці повинно здійснюватися на основі ризик-орієнтованого підходу [29].

Стан систем управління охороною здоров'я та безпекою праці може варіюватися в залежності від країни, галузі, організаційних практик та інших чинників. Однак загалом можна сказати, що у багатьох країнах та організаціях охорона здоров'я та безпека праці є важливими пріоритетами, існують певні стандарти та практики, які допомагають забезпечити безпеку працівників.

Проте, розвиток технологій, зміни в робочих процесах та нові виклики вимагають постійного оновлення та вдосконалення систем управління охороною здоров'я та безпекою праці. Деякі з можливих напрямів розробки нових елементів системи включають:

Цифрові технології: впровадження цифрових рішень, таких як інтерактивні платформи, додатки для моніторингу здоров'я та безпеки на робочому місці, допомагає збирати дані, аналізувати їх та швидше реагувати на потенційні ризики.

Управління стресом та психологічним комфортом: сучасні організації все більше звертають увагу на психологічний комфорт та забезпечення психологічної безпеки працівників, оскільки це може впливати на їхню продуктивність та здоров'я.

Реагування на нові ризики: зміни в робочому середовищі, такі як впровадження робототехніки, штучного інтелекту, а також зростання ризиків зв'язаних із зміною клімату, можуть вимагати розробки нових підходів до оцінки та управління ризиками.

Навчання та свідомість: регулярне навчання та підвищення свідомості працівників щодо правил безпеки, впровадження нових практик та усвідомлення ризиків залишаються важливими частинами системи.

Формування безпечної корпоративної культури: розвиток культури, де безпека та здоров'я праці стають важливою складовою цінностей та практик організації, може забезпечити довгостроковий позитивний вплив на охорону праці.

Гнучкі робочі режими: з урахуванням змін у підходах до роботи (таких як дистанційна робота, гнучкі робочі графіки) необхідно враховувати нові аспекти охорони здоров'я та безпеки.

Організації повинні регулярно оцінювати свою систему управління охороною здоров'я та безпекою праці, виявляти нові виклики та потреби, адаптувати свої підходи та розробляти нові елементи, які враховують сучасні реалії та технологічні тенденції.

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОНАННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Системи охорони здоров'я та безпеки праці в організаціях

Чинна концепція управління охороною праці (КУОП) в Україні передбачає, що управління охороною праці на всіх рівнях – державному, регіональному, галузевому, підприємницькому та суб'єктів господарювання – базується на нормативно-правових актах про охорону праці, пріоритетному сприянні підприємствам у створенні безпечних і нешкідливих умов праці, виробничих об'єктів. Вона передбачає необхідність зменшення ризиків, спричинених технічними процесами, будівлями та спорудами. Однак концепція не розглядає небезпечну поведінку працівників, тобто ризики, спричинені людським чинником, незважаючи на їхню найбільшу непередбачуваність. Введення в дію стандарту ISO 45001 є офіційним визнанням неефективності існуючої КУОП та необхідності запровадження нових механізмів управління у сфері охорони праці та промислової безпеки. Це офіційне визнання необхідності впровадження нового механізму управління у сфері охорони праці та промислової безпеки. Стандарт являє собою новий підхід, який вимагає від компаній розглянути нові ключові елементи для успішного впровадження цієї системи управління охороною здоров'я та безпекою праці [30].

Сьогодні виробничі компанії прагнуть знизити витрати на охорону праці, з одного боку, підвищити безпеку виробництва шляхом ефективного управління ризиками, пов'язаними зі здоров'ям і безпекою людей, з іншого, і в той же час підвищити свій корпоративний імідж. З цієї причини компанії в усьому світі з 1999 року впроваджують системи управління охороною праці (СУОП), засновані на вимогах міжнародного стандарту OHSAS 18000 Occupational Health and Safety Management Systems (Системи управління професійною безпекою та здоров'ям), а після його скасування – ISO 45001 «Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги з застосування». Аналіз досвіду інших країн у сфері управління охороною праці показує, що управління охороною праці повинно

регулюватися на основі оцінювання ризиків виникнення нещасних випадків та інцидентів на робочому місці. стандарт ISO 45001 широко використовується в усьому світі і вважається одним з найдосконаліших. Стандарт встановлює систему управління охороною праці, засновану на ідентифікації та оцінюванні ризиків виробничого травматизму та професійних захворювань; впровадження стандарту ISO 45001 забезпечує раціональне використання коштів, що виділяються на охорону праці [2, 4].

Кожне велике підприємство має щонайменше два рівні управління.

Роботодавці – це перший рівень органів управління. Координація дій відбувається через службу охорони праці (СОП). Органом управління другого рівня є керівник структурного підрозділу. Роль органу управління відіграють начальник дільниці, майстер дільниці, майстри дільниці, енергетики та механіки в оперативному вирішенні та управлінні питаннями охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Управлінська інформація включає дані ідентифікації небезпек для кожного структурного підрозділу, визначені рівні ризику для особливо небезпечних і шкідливих процесів, робочі плани, накази, інструкції та нормативно-правовий статус. Управлінські рішення доводяться до об'єктів управління у вигляді наказів, інструкцій, положень та робочих планів [4].

Універсальна політика щодо забезпечення безпеки здоров'я працівників підприємств, зокрема автомобільних, поєднує доступ до послуг, необхідних для досягнення міцного здоров'я (зміцнення здоров'я, профілактика, лікування та реабілітація, включаючи ті, що стосуються детермінантів здоров'я), та фінансовий захист, що запобігає поганому здоров'ю, що призводить до бідності. У міжнародній практиці існують політики ефективного втручання для профілактики професійних захворювань, спричинених умовами виробництва автомобільних компаній. Наприклад, інкапсуляція джерел забруднення, вентиляція, контроль шуму, заміна небезпечних хімічних речовин, оптимізація розташування меблів та організація роботи. Завданням спеціалізованих служб з охорони праці на підприємстві є оцінювання цих ризиків та розроблення рекомендацій щодо профілактики

професійних та трудових захворювань. Працівники групи ризику потребують регулярних медичних оглядів для виявлення будь-яких проблем зі здоров'ям на ранній стадії, коли лікування та модифікація робочого місця можуть допомогти уникнути постійних травм та ушкоджень здоров'ю [31].

На цей час спеціалізовані послуги з охорони праці доступні лише для 15% працівників в усьому світі, насамперед у великих компаніях, які пропонують медичне страхування та виплати від нещасних випадків на виробництві. В умовах триваючої глобальної кризи робочих місць все більше людей шукають роботу в неформальному секторі без будь-якого страхового покриття та жодних послуг з охорони праці. Багато таких працівників часто також працюють у небезпечних умовах та страждають робочими захворюваннями, травмами та інвалідністю. У багатьох країнах, в тому числі і в Україні, в разі якщо годувальник захворіє, страждає вся родина, оскільки соціальний захист відсутній повністю або частково.

Для того, щоб покращити систему охорони здоров'я та безпеки праці в українській підприємствах, необхідно переймати іноземні медичні практики, зокрема, європейські. Наприклад, важливо створити центри первинної медико-санітарної допомоги. Такі центри можуть надавати базові спеціалізовані послуги працівникам в містах і селищах. Найчастіше вони відвідують робочі місця для надання рекомендацій щодо поліпшення умов праці, проводять попередні та періодичні медичні огляди, діагностують і повідомляють про професійні та виробничо-зумовлені захворювання. Центри первинної медико-санітарної допомоги також можуть навчати та співпрацювати з волонтерами з охорони здоров'я та відповідальними за охорону праці, щоб впроваджувати прості заходи з профілактики професійних захворювань та надавати поради щодо безпечних методів роботи [31].

Мета системи управління охороною праці полягає в тому, щоб забезпечити основу для управління організаціями ризиками та можливостями у сфері охорони праці та промислової безпеки. Метою та очікуваними результатами системи є запобігання виробничому травматизму та погіршенню здоров'я, а також

забезпечення здорового робочого місця для працівників. Тому для організацій дуже важливо усунути небезпеки та мінімізувати ризики за допомогою ефективних превентивних та захисних заходів. Коли ці заходи впроваджуються організацією через функціонування системи управління охороною праці та безпекою на робочому місці, покращується загальна продуктивність організації. Системи менеджменту, засновані на ISO 45001, є найбільш ефективними, коли вживаються заходи для якнайшвидшого реагування на потенційні можливості поліпшення показників охорони здоров'я та безпеки праці. Впровадивши та підтримуючи систему менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці, яка відповідає цьому документу, організація може управляти ризиками та покращувати результати діяльності. Система менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці, заснована на ISO 45001, може допомогти організації відповідати законодавчим та іншим вимогам [32].

[33] розглядали систему управління охороною праці, яку створену відповідно до командно-адміністративних принципів планової економіки. Вона довела свою ефективність в умовах державної монополії в усіх галузях економіки, планового розвитку технологічних систем та детальної регламентації процедур і правил, пов'язаних з використанням виробничого обладнання та виконанням робіт.

Існуючі системи управління охороною праці на всіх рівнях базуються на принципі «коригувальних дій» (реактивний принцип), тобто реагування на небезпечні нещасні випадки та ситуації, а не «превентивних дій» (проактивний принцип), тобто запобігання небезпечним нещасним випадкам та ситуаціям. Такий підхід не сприяє впровадженню дієвих механізмів економічного стимулювання роботодавців до створення належних, безпечних і здорових умов праці та не дає можливості роботодавцям обирати найбільш ефективний спосіб інтеграції в загальну систему управління підприємством [34].

Відсутність в Україні єдиної державної системи статистичної звітності про нещасні випадки, аварії, професійні захворювання, шкідливі умови праці та випадки погіршення стану здоров'я, пов'язані з професійною діяльністю,

унеможливило проведення аналізу витрат і результатів для забезпечення належного рівня безпеки та гігієни праці. Існування незадекларованих робіт, особливо в галузях, віднесених до категорії небезпечних, унеможливило проведення систематичного моніторингу та визначення фактичного стану дотримання вимог охорони праці та промислової безпеки. Потребує вдосконалення принципів участі всіх зацікавлених сторін, у тому числі представників сторін соціального діалогу, професійних об'єднань, експертів з охорони праці та громадськості, у формуванні та реалізації державної політики у сфері охорони праці та промислової безпеки. Система має ґрунтуватися на відповідальності роботодавця за забезпечення безпеки і здоров'я працівників у всіх аспектах, пов'язаних з роботою, обов'язку роботодавця постійно адаптуватися до мінливих обставин і вживати необхідних заходів для створення безпечних умов для життя і здоров'я працівників. Враховувати специфічні потреби чоловіків і жінок, запобігати професійним ризикам та їх оцінки, проводити консультації з працівниками, медичні огляди, а також на обов'язок роботодавця забезпечувати інформування та навчання з питань безпеки і гігієни праці [33, 35, 36].

2.2 Ідентифікація проблемних аспектів у системі управління охороною здоров'я та безпекою праці

Система управління охороною здоров'я та безпекою праці – це комплексний підхід до забезпечення безпеки та здоров'я працівників на робочому місці. Ця система включає в себе низку заходів, спрямованих на запобігання травмам, професійним захворюванням та іншим негативним наслідкам для здоров'я людини.

Основна мета системи управління охороною здоров'я та безпекою праці полягає в тому, щоб створити безпечне та здорове середовище для працівників. Для цього необхідно впроваджувати заходи з організації робочих місць, навчання та підвищення кваліфікації працівників, проведення аналізу ризиків та виявлення проблемних моментів в системі управління охороною здоров'я та безпекою праці.

Система управління охороною здоров'я та безпекою праці складається з кількох основних елементів. Першим елементом є політика охорони здоров'я та безпеки праці, яка визначає загальну стратегію та цілі підприємства з цих питань. Другим елементом є організаційна структура, яка включає в себе розподіл обов'язків та відповідальності між співробітниками. Третім елементом є процедури та інструкції, які описують правила та процеси, пов'язані з охороною здоров'я та безпекою праці. Четвертим елементом є навчання та підготовка персоналу, яка допомагає забезпечити виконання правил та процедур. П'ятим елементом є система моніторингу та аналізу результатів, яка дає змогу оцінити ефективність системи управління охороною здоров'я та безпекою праці.

Кожен з цих елементів є важливим для забезпечення ефективного управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вони повинні бути розроблені та впроваджені з урахуванням потреб та характеристик конкретного підприємства.

Правильне функціонування системи управління охороною здоров'я та безпекою праці може значно знизити ризики для працівників та покращити загальну продуктивність підприємства.

Ідентифікація проблемних аспектів у системі управління охороною здоров'я та безпекою праці є важливим етапом у забезпеченні безпеки та здоров'я працівників.

Для цього необхідно здійснювати постійний моніторинг стану робочих процесів, аналізувати статистичні дані, проводити аудити та інші заходи.

Одним з найбільш поширених проблемних аспектів є недостатнє фінансування системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Це може призвести до недостатнього обладнання робочих місць, недостатньої кількості спеціалістів у цій галузі, а також до неефективного використання наявних ресурсів.

Для ідентифікації проблемних аспектів у системі управління охороною здоров'я та безпекою праці можна використовувати різні методи та підходи (див табл. 2.1).

Таблиця 2.1 Ідентифікація проблемних аспектів у системі управління охороною здоров'я та безпекою праці

№	Метод ідентифікації	Характеристика
1.	Аналіз статистики та даних:	Перегляньте статистичні дані щодо нещасних випадків, травм, захворювань, відсутності з роботи через здоров'я та інших показників, які можуть вказувати на проблеми у системі охорони здоров'я та безпеки.
2.	Аналіз відгуків працівників	Проведіть опитування або відкриті дискусії з працівниками щодо їхнього сприйняття безпеки на робочому місці, виявлення небезпек та можливих проблем.
3.	Аудит системи:	Виконайте аудит системи управління охороною здоров'я та безпекою праці для виявлення невідповідностей до стандартів, політик та процедур.
4.	Аналіз інцидентів:	Вивчайте деталі нещасних випадків, травм, аварій або інших подій, які сталися на робочому місці, щоб виявити основні причини та можливі слабкі місця в системі управління.
5.	Аналіз змін:	Визначте зміни в організації, технологіях, робочих процесах, які можуть вплинути на безпеку та здоров'я працівників.
6.	Порівняння з нормативами:	Переконайтеся, що ваша система управління відповідає національним та міжнародним стандартам з охорони здоров'я та безпеки.
7.	Слухання працівників:	Проводьте зустрічі та діалоги з працівниками, в яких вони можуть висловити свої обурення, страхи,

НУБІП України	препозиції щодо покращення безпеки та здоров'я на роботі
8. Система зворотного зв'язку:	Встановіть механізми для зворотного зв'язку від працівників, де вони можуть надсилати повідомлення про виявлені проблеми або ризики.
9. Відстеження трендів:	Аналізуйте тренди змін у сфері охорони здоров'я та безпеки, щоб вчасно виявляти нові ризики та виклики.
10. Експертна оцінка:	Залучайте спеціалістів з охорони праці, які можуть провести професійний аналіз системи та ідентифікувати проблеми.

Після проведення цих аналізів можна скласти план заходів для вдосконалення системи управління охороною здоров'я і безпекою праці та впровадження нових елементів, які враховують виявлені проблеми та ризики.

Останніми роками психосоціальні ризики все частіше визнаються головним викликом для здоров'я, безпеки та благополуччя працівників на робочому місці.

Дослідження, проведені у Великобританії, показують, що більшість втрат робочого часу пов'язані з психічним здоров'ям, тобто через підвищене робоче навантаження і відсутність підтримки з боку керівництва. Ці аспекти стосуються компаній будь-якого розміру. Підтримка психічного здоров'я працівників в організації має

вирішальне значення. Зрештою, система управління психологічним здоров'ям і безпекою може не тільки допомогти створити позитивне робоче середовище, але й підвищити стійкість організації та збільшити її ефективність, результативність і продуктивність. Тому для організацій і підприємств дуже важливо впроваджувати ефективні та дієві профілактичні та захисні заходи для усунення небезпек, мінімізації ризиків для професійного здоров'я і безпеки та управління психосоціальними ризиками [37].

Стандарт [2] є не лише переліком заходів для збереження психічного здоров'я працівників, а й постійним алгоритмом соціального захисту людей на локальному виробництві, що робить їхнє життя повноцінним як на роботі, так і поза робочим місцем. Впроваджуючи цей стандарт, компанії можуть створити позитивне психосоціальне середовище, зробити психологічне благополуччя і психічне здоров'я своїх співробітників невід'ємною частиною організаційної культури, тим самим демонструючи високий рівень соціальної відповідальності перед суспільством. Психосоціальне здоров'я та благополуччя працівників є новою сферою роботи для керівників і фахівців з охорони праці, які потребують спеціального або додаткового навчання та підтримки для управління психічним здоров'ям працівників [38].

Конкретні проблемні аспекти у системі управління охороною здоров'я та безпекою праці на підприємстві можуть варіюватися залежно від галузі, розміру підприємства, робочих умов та інших чинників. Однак деякі загальні проблеми, які можуть виникати, це:

- Неявна або недостатня підтримка керівництва – якщо керівництво не визнає важливість охорони здоров'я та безпеки праці, це може призвести до обмежених ресурсів та недостатньої підтримки для впровадження та підтримання системи;
- Відсутність або застарілість політик та процедур – застарілі або недостатньо детальні політики та процедури можуть призводити до неправильного виконання безпечних практик та незнання працівниками своїх обов'язків;
- Недостатнє навчання та недостатність свідомості – недостатні знання та навички працівників щодо безпеки можуть спричинити випадки травм, а також пропуски в реалізації процедур безпеки;
- Недостатні ресурси – відсутність необхідних фінансових, матеріальних та людських ресурсів може обмежити здатність впровадження та підтримки системи управління;

- Низький рівень участі працівників – якщо працівники не відчують, що їхні відгуки та пропозиції щодо безпеки та здоров'я на роботі дійсно враховуються, це може призвести до недостатньої участі у впровадженні системи;

- Недостатня оцінка ризиків – неадекватне або недостатнє оцінювання ризиків на робочих місцях може призвести до незабезпечення відповідних заходів безпеки;

- Суперечливість з іншими цілями організації – іноді цілі охорони здоров'я та безпеки можуть суперечити іншим цілям організації, наприклад, термінам виробництва;

- Відсутність системи контролю та звітності – недостатній моніторинг та відсутність звітності можуть призвести до того, що проблеми не виявляються вчасно;

- Недостатнє врахування змін – впровадження нових технологій, зміни в організаційній структурі чи робочих процесах може вплинути на безпеку та здоров'я працівників і ці зміни можуть не бути належним чином враховані;

- Культурні аспекти – організаційна культура, де безпека не вважається важливою або де існує «норма мовчання» щодо проблем, може створювати проблеми.

Для виявлення конкретних проблем на підприємстві рекомендується провести аналіз системи управління охороною здоров'я та безпекою праці, скористатися методами аналізу, які були наведені раніше, і взяти до уваги специфіку організації та діяльності.

2.3. Визначення та обґрунтування ключових показників ефективності охорони здоров'я та безпеки праці

Охорона здоров'я – це комплекс заходів, спрямованих на збереження та покращення фізичного, психічного та соціального благополуччя людей. Вона передбачає не тільки лікування хвороб, але і їхню профілактику, діагностику та реабілітацію.

Ключовими показниками ефективності охорони здоров'я є: сподівана тривалість життя, індекс здоров'я, кількість випадків захворювань на 1000 осіб, кількість смертей на 1000 осіб від певних хвороб. Ці показники дають можливість оцінити стан здоров'я населення та ефективність проведених заходів з охорони здоров'я.

Безпека праці – це система організації робочих місць, яка забезпечує захист працівників від травм та професійних захворювань. Це важливо для збереження життя та здоров'я людей, а також для забезпечення стабільності та продуктивності роботи підприємства.

Ключові показники ефективності безпеки праці включають кількість нещасних випадків на виробництві, кількість відповідних порушень, кількість навчальних заходів та тренінгів, проведених з метою підвищення обізнаності персоналу щодо правил безпеки праці. Ці показники дають змогу оцінити ефективність системи безпеки праці та вчасно вживати заходи для її поліпшення.

Охорона здоров'я та безпека праці є нерозривно пов'язаними концепціями, оскільки обидва аспекти стосуються добайливого ставлення до людського життя та здоров'я. Ключовим показником, який є спільним для цих двох сфер, є кількість нещасних випадків на робочому місці. Якщо працівники почуваються захищеними на роботі, то це призводить до зменшення випадків травм та хвороб, що пов'язані з роботою.

Крім того, ефективна охорона здоров'я та безпека праці можуть бути досягнуті шляхом запровадження проактивних програм, таких як освіта та навчання працівників щодо безпечних методів роботи та контроль за дотриманням правил безпеки. Це може призвести до зниження числа нещасних випадків на робочому місці та покращення загального стану здоров'я працівників.

Для вимірювання ефективності охорони здоров'я та безпеки праці необхідно використовувати ключові показники. До таких показників можна віднести кількість нещасних випадків на робочому місці, кількість професійних захворювань серед працівників, тривалість лікарняного відпустку тощо.

Обрані ключові показники повинні бути максимально об'єктивними та відображати реальний стан справ у галузі охорони здоров'я та безпеки праці. Використання таких показників дозволяє здійснювати моніторинг ефективності заходів, спрямованих на поліпшення стану охорони здоров'я та безпеки праці. Крім того, це дає можливість порівнювати результати різних заходів та визначати їхню ефективність.

Впровадження та функціонування систем управління охороною праці, а також їхня підтримка та ефективність залежать від кількох ключових чинників [39, 40]:

1) Організаційний контекст. Впроваджуючи або вдосконалюючи системи охорони праці, кожна організація повинна визначити як зовнішні (технологічні, економічні, правові та соціальні), так і внутрішні чинники (культура, знання, цінності та результати діяльності), щоб можна було внести корективи в систематичне визначення та моніторинг охорони праці або встановити нові контрольні точки.

2) Потреби зацікавлених сторін та залучення працівників. Встановлення послідовного графіка зустрічей для персоналу з питань охорони праці є ключовим для перегляду поточних стратегій та успішного впровадження нових ініціатив у системі управління охороною праці в кожній організації. Крім того, створення чіткого плану комунікації може полегшити співпрацю та зменшити збої в роботі в разі надзвичайної ситуації. Розроблення графіка щотижневих нарад з питань охорони праці та призначення відповідального за ці наради може зробити їх більш ефективними. Вони також повинні відповідати очікуванням усіх зацікавлених сторін, включаючи акціонерів, працівників, клієнтів і громадськість. Створення спільних електронних систем зв'язку, інших інструментів внутрішньої комунікації та доступних графіків роботи може допомогти полегшити розподіл часу для спілкування між командами. Стандарт вимагає розуміння потреб та очікувань зацікавлених сторін, а також врахування участі та консультацій з працівниками

[41].

3) Лідерство та комунікація. Стандарт об'єднує ці характеристики лідерства в один елемент. У зв'язку з цим існує потреба у підвищенні зацікавленості та залученості вищого керівництва у визначенні ризиків для здоров'я та безпеки на робочому місці та інтеграції вимог охорони здоров'я та безпеки в робочі процеси.

Успішна організація системи управління охороною праці вимагає модернізації організаційної культури, а цей процес майже неможливий без регулювання та підтримки з боку керівництва.

4) Ідентифікація небезпек та управління ризиками. Оцінювання ризиків є важливою характеристикою успішної системи охорони здоров'я та безпеки праці,

яка допомагає захистити працівників від потенційної шкоди, а організацію – від можливих штрафів та судових розглядів. Визначивши потенційні небезпеки для працівників, організація може виявити сфери невідповідності, а також розробити та впровадити необхідні рішення. Організація повинна вживати заходів для управління ризиками та можливостями, які можуть вплинути на здатність системи управління досягати запланованих результатів [42].

5) Цілі та ефективність. Правильна постановка цілей та планування завдань. Перш за все, система управління безпекою праці повинна допомогти організації підготувати відповідну програму політики у цій сфері. Ця програма повинна встановлювати чіткий напрямок для організації та демонструвати її прихильність до постійного вдосконалення. На всіх рівнях організації особлива увага повинна приділятися цілям поліпшення та вимірюванню ефективності.

6) Політика та графік внутрішнього аудиту. Аудит охорони здоров'я та безпеки також є чудовим способом забезпечення дотримання законодавства у сфері охорони здоров'я та безпеки, а також виявлення сильних і слабких сторін систем управління охороною здоров'я та безпекою. Аудит може проводитися як внутрішніми, так і зовнішніми аудиторами, і незалежно від того, який метод обирає організація, аудит повинен проводитися на регулярній основі. Аудиторські звіти можна використовувати для порівняння щорічних поліпшень і проблем,

визначення тенденцій, виявлення ризиків і розроблення нових ініціатив з безпеки на основі даних аудиту [40].

7) Безперервне вдосконалення. Система вимагає трансформації бізнесу за допомогою проактивних заходів в рамках безперервного вдосконалення та управління ризиками. Програми навчання з безпеки можуть включати моделювання таких ситуацій, як пожежа, землетрус, нещасний випадок і надання першої медичної допомоги. Ці базові протоколи навчання з безпеки можуть врятувати життя і запобігти подальшим небезпекам у надзвичайних ситуаціях. Інші тренінги включають правильне використання засобів індивідуального захисту та поводження з небезпечними відходами.

8) Регулярна перевірка системи управління. Всі системи управління охороною здоров'я та безпекою праці повинні час від часу переглядатися, щоб переконатися, що поточні цілі досягаються, а нові ініціативи регулярно впроваджуються і застосовуються на практиці. Такі огляди систем управління та команд вищим керівництвом повинні проводитися на регулярній основі. Це дає змогу персоналу брати на себе відповідальність і надає можливість для обговорення між відповідальним за охорону праці та вищим керівництвом з метою визначення сфер для вдосконалення та нових ідей [42].

Україна має дещо нижчі показники ефективності охорони здоров'я порівняно з міжнародними стандартами. Зокрема, середня тривалість життя в Україні складає 72 роки, що менше, ніж у більшості розвинених країн світу. Також в Україні відзначається висока смертність від серцево-судинних захворювань та онкології.

Показники безпеки праці в Україні також не досягають міжнародних стандартів. За даними Міжнародної організації праці, в Україні щороку відбувається орієнтовно 2,5 тисячі смертельних нещасних випадків на робочому місці. Це свідчить про необхідність покращення умов праці та впровадження ефективних заходів з охорони праці.

Ефективність охорони здоров'я та безпеки праці може бути оцінена за допомогою таких показників:

• Кількість нещасних випадків на виробництві;
 • Кількість професійних захворювань;
 • Показники здоров'я працівників, такі як частота відсутності з роботи через хворобу або травму.

До показників ефективності охорони здоров'я можна віднести:

- Інциденти на робочому місці;
- Частота захворювань серед працівників;
- Тривалість лікарняних відпусток;
- Рівень задоволеності працівників охороною здоров'я.

До показників ефективності безпеки праці належать:

- Кількість нещасних випадків на робочому місці;
- Частота виникнення професійних захворювань;
- Рівень дотримання вимог безпеки праці;

• Рівень задоволеності працівників з питань безпеки праці.

Покращення показників ефективності охорони здоров'я та безпеки праці можна отримати завдяки:

• Проведенню додаткових навчань та тренінгів для підвищення рівня дотримання вимог безпеки праці;

• Впровадженню нових систем моніторингу та контролю за станом здоров'я працівників;

• Створенню програм для підвищення фізичної та психологічної стійкості працівників;

• Запровадженню системи мотивації для працівників, які дотримуються вимог безпеки праці.

Умови праці також мають велике значення для забезпечення ефективної охорони здоров'я та безпеки праці. Наприклад, відповідна вентиляція та освітлення можуть зменшити ризик захворювання на дихальні шляхи та знизити ймовірність травм, пов'язаних з неправильним освітленням.

Визначення та обґрунтування ключових показників ефективності охорони здоров'я та безпеки праці є важливим етапом в системі управління, оскільки ці показники визначаються для оцінювання результатів та успішності впровадженої системи. Вони допомагають зрозуміти, наскільки ефективні вжиті заходи, виявити та вирішити проблеми, а також сприяють удосконаленню процесів охорони здоров'я та безпеки праці.

Етапи, які допоможуть визначити та обґрунтувати ключові показники ефективності представлені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 Етапи для визначення та обґрунтування ключових показників ефективності

№	Етап	Рекомендації
1.	Визначення мети та цілей:	Спочатку визначте, що саме ви хочете досягти від системи охорони здоров'я та безпеки. Які цілі ви ставите перед собою? Це може бути зниження кількості нещасних випадків, покращення стану здоров'я працівників, виконання нормативних вимог тощо.
2.	Вибір ключових показників	Виберіть показники, які найкраще відобразатимуть досягнення ваших цілей. Це можуть бути, наприклад, кількість нещасних випадків, вартість втрат від травм та захворювань, кількість годин втрати праці через травми, рівень дотримання безпечних практик, результати аудитів тощо.
3.	Обґрунтування вибору:	Поясніть, чому ви обрали саме ці показники. Як вони відображають ступінь досягнення цілей системи охорони здоров'я та безпеки? Як вони важливі для вашої організації та для забезпечення безпеки працівників?

4.	Встановлення цілей:	Для кожного обраного показника встановіть цілі, які ви плануєте досягти протягом певного періоду. Наприклад, зниження кількості нещасних випадків на 20% впродовж року.
5.	Вимірювання та збір даних:	Розробіть методику вимірювання кожного показника та визначте, які дані потрібно буде збирати для оцінки їхньої вартості. Це можуть бути дані про нещасні випадки, втрати виробництва, результати аудитів, анкети працівників тощо.
6.	Аналіз та інтерпретація:	Після збору даних аналізуйте результати. Порівняйте їх з встановленими цілями та попередніми періодами. Розгляньте, які зміни можуть бути здійснені для досягнення бажаних результатів.
7.	Вдосконалення:	На підставі аналізу результатів впровадьте зміни та вдосконалення у системі управління охороною здоров'я та безпекою праці.

Важливо пам'ятати, що ключові показники ефективності повинні бути конкретними, вимірюваними, зв'язаними з цілями організації та здатними відображати зміни в стані охорони здоров'я та безпеки праці.

Недостатнє управління охороною здоров'я та безпекою праці може мати серйозні наслідки для працівників та організації в цілому. Наприклад, недостатньої уваги до профілактики травм та хвороб пов'язаних з роботою може призвести до нещасних випадків на робочому місці, що може призвести до значних фінансових витрат та зниження продуктивності. Крім того, недостатнє управління охороною здоров'я та безпекою праці може призвести до порушення законодавства та погіршення іміджу компанії. Це може мати серйозні наслідки для бізнесу, такі як штрафи та судові позови, а також негативно вплинути на репутацію компанії поміж клієнтів та потенційних співробітників.

Ключові показники ефективності охорони здоров'я та безпеки праці важливі для визначення успішності системи. Перш за все, показник кількості нещасних випадків та травм покаже, наскільки ефективно вжиті заходи для запобігання травмам. Далі, кількість годин втрати праці через травми вказує на вплив травм на продуктивність. Показники вартості втрат від травм та захворювань допоможуть відобразити економічний аспект безпеки на роботі. Рівень дотримання безпечних практик свідчить про залученість працівників. Нарешті, результати аудитів охорони здоров'я та безпеки вказують на відповідність системи нормативам та рівень її удосконалення. Обґрунтовані ключові показники відображають реальну картину безпеки праці та допомагають вдосконалити підходи для забезпечення здоров'я та безпеки працівників.

Визначення ключових показників ефективності охорони здоров'я та безпеки праці дасть змогу нам оцінити результати та вплив вжитих заходів на безпеку працівників. Це надасть можливість виявити проблемні сфери, вдосконалити підходи та забезпечити належний рівень безпеки та здоров'я на робочому місці.

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1. Розроблення елементів системи управління охороною здоров'я та безпекою праці

Україна є однією з країн, де найбільше травмується населення під час праці. За даними МОЗ України, щороку в результаті нещасних випадків на виробництві гине більше 2 тисяч людей, а понад 20 тисяч отримують травми різного ступеню важкості. Тому важливим завданням є забезпечення безпеки праці та охорони здоров'я на робочому місці. Цього можна досягти за допомогою систем управління охороною здоров'я та безпекою праці, які дозволяють зменшити ризики та покращити умови праці.

Законодавство, що регулює питання охорони здоров'я та безпеки праці, включає в себе низку нормативних актів, які мають на меті забезпечення безпеки та здоров'я працівників. Основним законом є Закон України «Про охорону праці», який визначає права та обов'язки роботодавців та працівників у сфері охорони праці. Крім того, існують також нормативні акти, що регулюють конкретні аспекти охорони здоров'я та безпеки праці, наприклад, «Правила охорони праці при роботі з електронно-обчислювальною технікою». Окрім національного законодавства, Україна також підписала низку міжнародних угод та конвенцій, що стосуються охорони здоров'я та безпеки праці. Зокрема, це Конвенція Міжнародної організації праці «Про охорону здоров'я та безпеку праці», яка визначає загальні принципи та правила охорони здоров'я та безпеки праці, а також Рамкова директива Європейського Союзу «Про заходи щодо поліпшення безпеки та охорони здоров'я праці».

Основні елементи системи управління охороною здоров'я та безпекою праці складаються з керівництва, політики, практики та процесів. Кожен з цих елементів важливий для забезпечення безпеки та здоров'я працівників. Керівництво повинно бути залучене до розроблення та впровадження системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Політика повинна бути направлена на забезпечення

безпеки та здоров'я працівників, а також на дотримання вимог законодавства.

Практика повинна включати в себе стандарти та процедури, які допоможуть запобігти нещасним випадкам та захистити працівників від шкідливих чинників.

Під час розроблення елементів системи управління охороною здоров'я та безпекою праці в умовах організації/підприємства використовувалися

рекомендації вище зазначених документів та положень. Базувались на досліджених актуальних питань та проблем сфери, рекомендацій органів влади та міжнародних партнерів України. Розроблені елементи системи можуть використовуватися

різними підприємствами чи організаціями як основоположними та доповнюватися

необхідними конкретними вимогами.

Деякі розроблені елементи системи управління охороною здоров'я та безпекою праці представлені в додатку А та Б.

Стандарт організації України, як елемент системи управління охороною здоров'я та безпекою праці, наведений далі.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ПОГОДЖЕНО

Начальник відділу охорони та безпеки праці

ЗАТВЕРДЖУЮ

Генеральний директор

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

НУБІП України

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Микола ПЕТРЕНКО

05 вересня 2023 р.

Олександр НАГУЛА

10 вересня 2023 р.

НУБІП України

УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я ТА БЕЗПЕКОЮ ПРАЦІ

Стандарт організації України

НУБІП України

СОУ 72.9-6574389766-016:2023

(Уведено вперше)

Дата надання чинності 15 вересня 2023 р.

НУБІП України

РОЗРОБЛЕНО

Відповідальний виконавець, магістр з якості, стандартизації та сертифікації

НУБІП України

Олександр НАГУЛА

01 вересня 2023 р.

Київ

2023

НУБІП України

<i>ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»</i>	<i>Управління охороною здоров'я та безпекою праці</i>	
Редакція: 1	<i>Стандарт організації України</i>	СОУ 72.9-6574389766-016:2023
Діє з: 15.09.2023	Сторінка 2 з 4	

ЗМІСТ

1. ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ	3
1. Загальні положення.....	3
2. Вимоги безпеки перед початком роботи.....	5
3. Вимоги безпеки під час виконання роботи.....	6
4. Вимоги безпеки після закінчення роботи	7
5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях	7
2. НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОМЕДИЧНОЇ НЕВІДКЛАДНОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ.....	9
1. Загальні вимоги	9
2. Перша долікарська допомога після ураження електричним струмом	12
3. Перша долікарська допомога під час пораненнях та кровотечах.....	15
4. Перша долікарська допомога під час опіків, теплового і сонячного ударів, обмороження.....	16
5. Перша долікарська допомога при переломах, вивихах, забиттях і розтягах зв'язок ..	20
6. Перша долікарська допомога при отруєнні	21
7. Перша долікарська допомога при потраплянні сторонніх тіл до організму, укусах тварин та спілелепсії.....	23
8. Виклик швидкої медичної допомоги.....	24
3. ІНСТРУКЦІЯ З ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ	25
1. Загальні положення.....	25
2. Вимоги безпеки до початку роботи.....	25
3. Вимоги безпеки під час виконання робіт.....	25
4. Вимоги безпеки після закінчення роботи	26
5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях	26
ЛИСТ РЕЄСТРАЦІЇ ЗМІНИ.....	28

Н У Ш І П І У К Р А І Н И

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

72.9-6574389766-016:2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 3 з 28

1. ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ

1. Загальні положення

1.1. Інструкція з охорони праці (далі – Інструкція) для працівників ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ» (далі по тексті – працівники) є нормативним актом про охорону праці.

1.2. Інструкція спрямована на забезпечення безпечних та нешкідливих умов праці на робочих місцях, встановлює правила поведінки працівників у виробничих приміщеннях і на робочих місцях. Робота працівників пов'язана з забезпеченням доступу всім категоріям користувачів до ресурсів правової інформації, налагодження ефективної науково-консультаційної діяльності, в тому числі з використанням науково-інформаційних, суспільно-значущих ресурсів Інтернет. Під час роботи працівники зобов'язані дотримуватись вимог Інструкції з охорони праці при роботі на комп'ютерах, затверджених розпорядженням сільського голови, Правил охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 26.03.2010 р. за № 65, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 19.04.2010 р. за № 293/17588 та цієї Інструкції.

1.3. До самостійної роботи допускаються особи, які пройшли вступний інструктаж з питань охорони праці та пожежної безпеки, первинний інструктаж з охорони праці на робочому місці.

1.4. У подальшому працівники проходять повторні інструктажі на робочому місці раз на півріччя.

1.5. Про ведення інструктажів на робочому місці реєструється у журналі реєстрації інструктажів з обов'язковими підписами тих, хто проводив інструктаж і тих, кого інструктували.

1.6. Позаплановий інструктаж проводиться з працівниками на робочому місці: при введенні в дію нових або переглянутих нормативно правових актів з охорони праці, а

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 4 з 28

також при внесенні змін та доповнень до них; при порушенні працівниками вимог нормативно-правових актів, що призвели до травм, аварій, пожеж тощо.

1.7. Кожен працівник повинен знати розташування приміщень закладу, основних і запасних виходів (згідно з планом евакуації на випадок пожежі та надзвичайних ситуацій), звертати увагу на попереджувальні знаки та знаки заборони, знати розташування побутових приміщень основних і запасних виходів (згідно з планом евакуації на випадок пожежі та надзвичайних ситуацій), місце розташування вимикачів електромережі, засобів пожежогасіння, дотримуватись виробничої санітарії та особистої гігієни.

1.8. Кожен працівник повинен володіти методикою і практичними навичками надання першої долікарської допомоги колегам по роботі, знати місце розташування аптечки і призначення медикаментів у ній.

1.9. Основними небезпечними виробничими чинниками в роботі працівника є:

- значна кількість освітлювальних приладів, комп'ютерів та іншого електрообладнання напругою 220 В;
- неіонізуючі електромагнітні поля і випромінювання: електростатичні поля, постійні магнітні поля, електричні і магнітні поля промислової частоти (50 Гц), електромагнітні випромінювання радіочастотного діапазону;
- фізичні та нервово-психічні перевантаження (розумове й емоційне перенапруження, монотонність праці);
- прями та відбиті блики від екранів і несприятливий розподіл яскравості в полі зору;
- падіння людей в приміщеннях через нерівності підлоги та при використанні приступок;
- травмування гострими предметами;
- ураження електричним струмом;
- підвищений рівень шуму (від кондиціонерів, аудіо плал тощо);
- підвищений рівень запиленості у повітрі робочої зони.

1.10. Працівник має право відмовитись від дорученої роботи, якщо створилась небезпечна для його життя ситуація, або для людей, які його оточують, і навколишнього

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 5 з 28

середовища. На робочому місці необхідно підтримувати чистоту і порядок. Під час виконання роботи працівники зобов'язані:

- виконувати вимоги правил внутрішнього трудового розпорядку для працівників ;
- виконувати вимоги режиму праці і відпочинку;
- виконувати вимоги правил безпечної експлуатації приладів;
- виконувати вимоги правил охорони праці під час експлуатації ПЕОМ;
- дотримуватись правил пожежної безпеки;

- дотримуватись правил дорожнього руху, перебуваючи у місцевих від'їздах та по дорозі на роботу і з роботи.

1.11. Службові документи потрібно зберігати в шафах або на полицях стелажів. Різальні інструменти слід тримати у безпечному місці.

1.12. Відлучатися зі свого робочого місця на тривалий час дозволяється лише з дозволу керівника.

1.13. У разі нещасного випадку, свідок, працівник, який його виявив, або сам потерпілий повинні негайно повідомити начальника відділу і вжити заходів до надання необхідної допомоги.

1.14. Керівник зобов'язаний терміново організувати надання медичної допомоги потерпілому і, в разі необхідності, доставити потерпілого до лікувального закладу.

1.15. Невиконання вимог Інструкції є порушенням виробничої дисципліни та правил внутрішнього трудового розпорядку для працівників. Працівник(и), який(і) порушив(ли) вимоги Інструкції з охорони праці, несе(уть) відповідальність згідно з чинним законодавством України.

1.16. Відповідальність за виконання Інструкції з охорони праці покладається на керівника.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Перед початком роботи працівник повинен оглянути і підготувати робоче місце відповідно до вимог безпеки:

- прибрати сторонні предмети та перевірити розташування на столі апаратури (якщо така є). ПЕОМ (відео-термінал і процесорний блок) повинні стояти не на краю стола, положення клавіатури та відео-терміналу й кути їх нахилу мають відповідати

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 6 з 28

побажанням користувача; візуально перевірити стан апаратури, справність електропроводки, з'єднувальних шнурів, штепсельних вилок, розеток; усі кабелі, що з'єднують процесорний блок з іншими пристроями, слід вставляти та виймати тільки при вимкненому комп'ютері та інших його пристроях. Засоби праці на робочому місці розташовують згідно з послідовністю робіт, що виконуються;

- перевірити освітленість робочих місць і підходів до них;
- провітрити приміщення, дотримуючись при цьому безпеки при відкриванні вікон, фіксуючи віконні рами. При необхідності потрібно встановити часи провітрювання приміщень

2.2. Працівники повинні дотримуватись вимог інструкції з охорони праці при роботі на комп'ютерах.

2.3. Про всі пошкодження та несправності обладнання працівник зобов'язаний негайно повідомити керівника і не розпочинати роботи до усунення несправності.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Для запобігання нещасним випадкам на робочих місцях забороняється:

- працювати без належного освітлення робочого місця;
- допускати на робоче місце осіб, які не мають відношення до роботи;
- користуватись електрообладнанням і електроприладами, які мають пошкоджений дріт або кабель, пошкодженими розетками, вимикачами та електрообладнанням, яке не передбачене технологічним процесом;
- працювати біля незагороджених струмопровідних частин, торкатися до не заізолюваного електрообладнання та електропроводів, арматури, освітлення;
- залишати рами відкритих вікон, що не закріплені гачками;
- залишати без нагляду вимкнене обладнання, електричні прилади; захарачувати проходи, проїзди та робочі місця матеріалами, тарою, столами книжок;
- використовувати саморобні електроприлади для обігріву приміщень і приготування їжі;
- зберігати та використовувати легкозаймісті речовини;

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 7 з 28

- палити і розпивати спиртні напої на робочому місці та перебувати у нетверезому стані;

- перебувати у приміщеннях після закінчення робочого часу.

3.2. Працівники зобов'язані припинити роботу, вимкнути обладнання від електромережі, та попередити керівника:

- відчувши дію електричного струму при дотику до металевих частин обладнання;

- при відсутності напруги в електромережі;

- при відчутті запаху газу, диму, іскрінні;

- при нагріванні електропроводів та електроапаратури понад норму;

- при появі вібрації або нехарактерних шумів.

3.3. При виявленні несправностей офісної техніки, забороняється ремонтувати її самостійно.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Після закінчення роботи кожний працівник зобов'язаний:

- вимкнути з електромережі обладнання та ПЕОМ;

- прибрати робочий інвентар та обладнання і навести порядок на своєму робочому місці;

- оглянути робоче приміщення, зачинити вікна, вимкнути освітлення;

- зачинити приміщення.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. Ознаками можливих аварійних ситуацій є:

- запах гарі, диму, газу, візуальна поява диму;

- загоряння технологічного (комп'ютерного) устаткування;

- непередбачене вимкнення електропостачання, коротке замикання електрокомунікацій, електрообладнання та ін.

5.2. У випадку виникнення аварійної ситуації необхідно:

- негайно повідомити про аварійну ситуацію безпосереднього керівника;

- вимкнути електропостачання;
- вивести із приміщення людей;

- приступити, у випадку пожежі, до її ліквідації, використовуючи первинні засоби пожежогасіння та діючи у відповідності з вимогами інструкції з пожежної безпеки відділу.

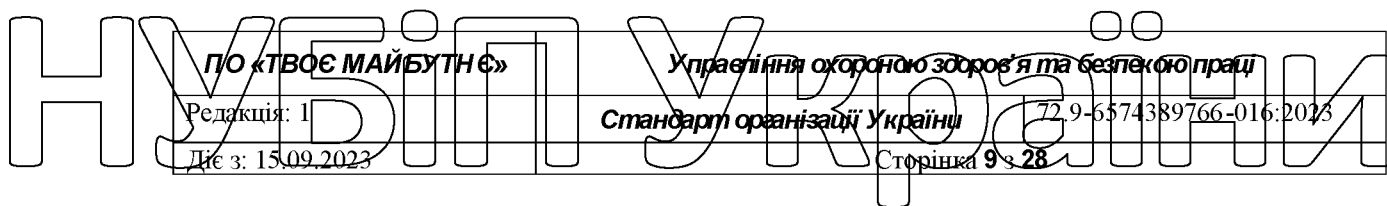
5.3. При наявності потерпілих вжити заходів (до прибуття швидкої медичної допомоги) щодо наданім їм першої долікарської допомоги. Конкретні дії щодо надання першої допомоги потерпілому при різноманітних ураженнях викладені в інструкції з надання першої (долікарської) допомоги, що діє, та вивчається при проходженні навчання та інструктажів з питань охорони праці.

5.4. У разі несправності електромережі необхідно вимкнути всі електроприлади та повідомити керівника.

5.5. У випадку виникнення пожежі діяти за інструкцією про заходи протипожежної безпеки і планом евакуації.

5.6. У випадку аварії в системі водопостачання та/або опалення необхідно повідомити спеціаліста господарчої групи.

5.7. У випадку травмування вміти надати першу долікарську допомогу, викликати, при необхідності, швидку медичну допомогу і повідомити керівника

2. НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОМЕДИЧНОЇ НЕВІДКЛАДНОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ

1. Загальні вимоги

1.1. Перша долікарська допомога — це комплекс заходів, спрямованих на поновлення або збереження життя (здоров'я) потерпілого, що здійснюється особою, яка перебуває поруч з потерпілим (взаємодопомога) або самим потерпілим (самопомога) до прибуття медичного працівника.

Від того, наскільки вміло і швидко надано першу долікарську допомогу, залежить життя потерпілого та результат подальшого лікування.

1.2. Особа, яка надає допомогу, **має знати:**

1.2.1 основні ознаки порушення життєво важливих функцій організму людини;

1.2.2 загальні принципи надання першої допомоги та її прийоми з урахуванням характеру отриманого потерпілим ушкодження;

1.2.3 основні способи транспортування (перенесення) потерпілого.

1.3. Особа, яка надає допомогу, **повинна вміти:**

1.3.1 оцінювати стан потерпілого і визначати, яку допомогу в першу чергу він потребує;

1.3.2 забезпечувати вільну прохідність верхніх дихальних шляхів потерпілого;

1.3.3 виконувати штучне дихання «з рота в рот», «з рота в ніс» і зовнішній (непрямий) масаж серця;

1.3.4 тимчасово зупиняти кровотечу шляхом накладання джгута, тугої пов'язки, пальцевого притискання судини;

1.3.5 накладати пов'язку при різних ушкодженнях (пораненні, опіку, обмороженні, вивиху);

1.3.6 іммобілізувати ушкоджену частину тіла при переломі кісток, тяжкому вивиху, термічному ураженні;

1.3.7 надавати допомогу при тепловому та сонячному ударах, гострому отруєнні, непритомному стані та інших нещасних випадках;

1.3.8 користуватись аптечкою першої медичної допомоги.

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 10 з 28

1.4. Загальна послідовність дій під час надання першої долікарської допомоги:

1.4.1 усунути вплив на організм чинників, які загрожують здоров'ю або життю потерпілого (звільнити від дії електричного струму, вивести із зараженої атмосфери, загасити палаючий одяг тощо);

1.4.2 оцінити стан потерпілого, визначити характер і тяжкість травми;

1.4.3 виконати необхідні дії щодо рятування потерпілого у передбаченому порядку (відновити прохідність дихальних шляхів, провести штучне дихання, зовнішній масаж серця, зупинити кровотечу, іммобілізувати місце перелому, накладити пов'язку тощо);

1.4.4 підтримувати основні життєві функції потерпілого до прибуття медичного працівника;

1.4.5 викликати швидку медичну допомогу або взяти заходів щодо транспортування потерпілого до найближчого медичного закладу.

1.5. Організація та її підрозділи або місце постійного чергування персоналу мають бути забезпечені засобами надання першої долікарської допомоги, зокрема, такими:

1.5.1 медична аптечка з набором необхідних медикаментів та засобів для надання допомоги;

1.5.2 носилки для перенесення потерпілого, інвентарні шини (наприклад, фанерні) для закріплення кінцівок при переломах та вивихах;

1.5.3 плакати з правилами надання першої долікарської допомоги, інформаційні стенди та інша наочна агітація, яка вивішується на видних місцях.

1.6. Склад медичної аптечки¹:

Найменування	Кіл-В(шт)
Активоване вугілля в таблетках №10	2
Аміаку розчин флакон 10 або 40 МОЛ	1

¹ Склад медичної аптечки та засобів для надання першої долікарської допомоги визначається нормативними документами залежно від видів виконуваних робіт, може доповнюватись або замінюватись іншими медичними препаратами, та погоджується керівником організації.

Анальгін у таблетках №10	1
Ацетилсаліцилова кислота 0,5 №10	1
Бесалол у таблетках №6	1
Бинт 5×3 або 5×5 нестерильний	2
Бинт 5×10 нестерильний	2
Бинт 5×10 стерильний	1
Бинт трубчастий №2	3
Борна кислота 10 г	1
Валідол у таблетках №10	1
Йоду розчин 5% флакон 10 мол	1
Лейкопластир бактерицидний	2
Мазь борна 5% 25 р.	1
Натрію гідрокарбонат 25 р.	1
Таблетки від кашлю	2
Трубка гумова - Джгут кровоспинний	1
Фурацилін	1
Футляр пластиковий	1
Екстракт валеріани 15 мол	1

1.7. Медичну аптечку з набором медикаментів слід розташовувати у шафі із дверцятами, що закриваються, та на внутрішній поверхні яких знаходиться опис наявних медикаментів. Медикаменти для внутрішнього та зовнішнього використання, перев'язочні матеріали мають зберігатись на окремих полицях шафи. Наявність та термін придатності лікарських засобів необхідно періодично контролювати.

1.8. Відповідальність за утримання та укомплектованість медичної аптечки та засобів для надання першої долікарської допомоги несе керівник виробничої дільниці, а періодичний контроль здійснює служба охорони праці.

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 12 з 28

2. Перша до лікарська допомога після ураження електричним струмом

2.1. Небезпечним для людини вважається електричний струм силою понад 0,1 А напругою до 1000 В. Якщо не надати допомогу потерпілому впродовж 2 хвилин, може наступити клінічна смерть, а якщо допомогти негайно, то потерпілого можна врятувати протягом 3–10 хвилин.

2.2. За ураження електричним струмом у потерпілого може настати судома, втрата свідомості, послаблення серцевої діяльності, зупинка дихання або смерть. Наслідок травми залежить від площі ураження і міоця дотику. На місці дотику до електричних проводів та інших предметів (пристроїв, інструменту), що перебувають під напругою, можуть виникати опіки.

2.3. За ураження електричним струмом у першу чергу необхідно негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електроустановку від джерела живлення. Відключення електроустановки виконується за допомогою вимикачів, рубильника, а також шляхом роз'єднання контактної мережі живлення (вилка, запобіжник тощо).

2.4. У разі неможливості відключення електроустановки, слід відтягнути потерпілого від струмоведучих частин, якщо одяг сухий та відстає від тіла (уникаючи дотику до оточуючих металевих предметів та частин тіла), або застосувати підручний ізоляційний матеріал (наприклад, стати на суху дошку, згорток сухого спецодягу) або діелектричні рукавиці (за наявності). Водночас сухою палицею або іншим предметом із ізоляційного матеріалу відкинути від потерпілого провід, що перебуває під напругою.

2.5. Якщо потерпілий внаслідок судоми обхвачив електричний провід, що перебуває під напругою, слід розчепити його руки, відриваючи від проводу послідовним відгинанням пальців. Надаючи допомогу, необхідно стати на підручний ізоляційний матеріал та користуватися діелектричними рукавицями.

2.6. Якщо у потерпілого є дихання і пульс, його необхідно обережно віднести від місця ураження і покласти на рівне місце; підкласти під нього сухий одяг; розстігнути комір одягу; зняти пасок (пояс); звільнити (за необхідності) його рот від сторонніх предметів (їжі, слини, вставленої щелепи); дати понюхати нашатирний спирт і збризкати обличчя водою. При цьому слід звернути увагу на зінці — розширені зінці свідчать про

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 13 з 28

різке погіршення кровообігу мозку. Навіть нормальний стан потерпілого (після ураження струмом) не виключає небезпеки погіршення його стану пізніше, тому потерпілий має перебувати у повному спокої, йому не можна дозволяти продовжувати працювати. Дозволити продовжити роботу може лише медичний працівник.

2.7. Заборонено транспортувати потерпілого (після його звільнення від дії електричного струму) у непритомному стані за відсутності у нього дихання і пульсу. Слід негайно почати оживлення, попередньо викликавши швидку медичну допомогу.

Необхідно провести потерпілому штучне дихання і зовнішній (непрямий) масаж серця на місці, поки він не опритомніє. Штучне дихання проводиться у разі відсутності ознак пошкодження груднини методом «з рота в рот» або «з рота в ніс». При цьому не слід надавлювати на верхню частину груднини, ребра, м'які тканини, печінку, оскільки можна їх пошкодити.

2.8. Порядок проведення штучного дихання:

2.8.1 встати зліва від потерпілого, підкласти під його голову ліву руку, а правою надавити на його лоб, для того, щоб закинути голову і забезпечити вільну прохідність гортані;

2.8.2 покласти під лопатки потерпілого згорток одягу, вивести з рота слиз або сторонні предмети (їжу, вставну щелепу), перевірити положення язика;

2.8.3 зробити 2–3 глибоких вдихи та вдунути крізь спеціальну трубку, марлю або хустинку повітря з свого рота до рота або носа потерпілого. Під час вдихання через рот закрити потерпілому ніс, при вдиханні через ніс прикрити рот.

2.8.4 частота вдихання до рота або носа потерпілого має бути не більша ніж 15–16 разів на хвилину;

2.8.5 після припинення штучного дихання, рот або ніс потерпілого звільнюють, щоб не заважати вільному видиху;

2.8.6 за відсутності роботи серця у потерпілого разом із штучним диханням застосовується масаж серця.

2.9. Порядок проведення зовнішнього (непрямого) масажу серця, коли потерпілий лежить на спині:

2.9.1 підкласти під спину валик (згорток одягу),

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 14 з 28

2.9.2 звільнити якнайшвидше грудну клітину потерпілого від стискуючого одягу;

2.9.3 покласти свою руку на грудну клітину потерпілого таким чином, щоб великі пальці розташовувались біля нижнього кінця грудини;

2.9.4 натискати на грудну клітину з силою, що дає змогу посунути грудну клітину на 3–4 см;

2.9.5 швидко прибирати руки від грудної клітини після кожного натискування, щоб не заважати вільному її розправленню;

2.9.6 викликати дихання ритмічними надавлюваннями на грудну клітину 15–20 разів на хвилину;

2.9.7 зробити перерву на 2–3 секунди (на час видиху і початок вдиху) після 3–4 натискувань, після чого повторити масаж.

2.10. Порядок проведення зовнішнього (непрямого) масажу серця, коли потерпілий

лежить на животі:

2.10.1 витягнути руки потерпілого вперед;

2.10.2 стати на коліна, так щоб ноги потерпілого знаходились між колінами особи, що виконує масаж серця;

2.10.3 надавлювати на спину потерпілого по обидва боки хребта та відводити руки з періодичністю 15–20 разів на хвилину, викликаючи дихання.

2.11. За відсутності у потерпілого роботи серця паралельно із штучним диханням застосовується масаж серця, для чого після 2–3 штучних видихів роблять 4–6 натискань на грудну клітину. Проведення одночасно штучного дихання і зовнішнього масажу серця може виконувати як одна, так і дві особи.

2.12. Перші ознаки того, що потерпілий опритомнює: зіниці звужуються, з'являється самостійне дихання, зменшується синюшність шкіри і з'являється пульс (бувають випадки, що за наявності вказаних ознак довгий час не з'являється пульс, що вказує на наявність у потерпілого фібриляції серця, тому неможна припиняти надання допомоги до прибуття медичних працівників).

2.13. Констатувати смерть має право лише медичний працівник.

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 15 з 28

3. Перша долікарська допомога під час поранення та кровотечах

3.1. Для надання першої допомоги під час поранення слід використовувати стерильний перев'язочний матеріал (перев'язочний пакет, бинт).

3.2. Якщо перев'язочний пакет відсутній, то для перев'язки слід використовувати чисті носову хустинку, полотняну ганчірку тощо. На те місце пов'язки, що приходить безпосередньо на рану, бажано накапати декілька крапель настоянки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після цього накласти пов'язку на рану. Особливо важливо застосовувати таким чином настоянку йоду при забруднених ранах.

3.3. Кровотечу, за якої кров тече з рани або природних отворів назовні, називають зовнішньою. Кровотечу, за якої кров накопичується у порожнині тіла, — внутрішньою.

3.4. Кровотечу зупиняють такими способами:

накладання пов'язки або джгута;

згинання кінцівки в суглобі;

притиснення пальцями судину, що кровоточить, — артерію, вену.

Найбільш надійний спосіб тимчасової зупинки кровотечі — накладання джгута.

За відсутності спеціального джгута використовується будь-який підручний матеріал: ремінь, мотузка, гумова трубка, рушник, шматок відірваної сорочки тощо.

3.5. Для зупинки кровотечі необхідно:

3.5.1 підняти поранену кінцівку вгору;

3.5.2 закрити кровоточиву рану перев'язочним матеріалом (із перев'язочного пакета), придавити її зверху, не торкаючись самої рани, потримати протягом

4–5 хвилин. Якщо кровотеча зупинилася, то, не знімаючи накладеного матеріалу, поверх нього покласти подушечку зі шматка вати (іншого перев'язочного пакета) і забинтувати поранене місце (з деяким натиском);

3.5.3 притиснути кровоносні судини, які живлять поранене місце, за допомогою згинання кінцівок в суглобах, або пальцями, джгутом чи закруткою. За умови сильної кровотечі, яку не можна зупинити пов'язкою, слід негайно викликати медичного працівника.

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 16 з 28

3.6. Джгут накладають вище місця кровотечі, зробивши 2–3 оберти навколо кінцівки, на час, що не перевищує 1–2 години. Щоб проконтролювати це під накладений джгут необхідно покласти записку або написати на кінцівці точний час, коли було покладено джгут.

3.7. Якщо є підозра на внутрішню кровотечу, на місце кровотечі необхідно накладати холодний компрес, використовуючи холодну воду або сніг, грілку з льодом, і якнайшвидше доставити потерпілого до медичного закладу.

3.8. Після припинення кровотечі шкіру навкруги рани змащують йодом або зеленкою, а потім накладають стерильну пов'язку.

4. Перша долікарська допомога під час опіків, теплового і сонячного ударів, обмороження

4.1. Опіки бувають:

- термічні — викликані дією температури (грілом або холодом);
- хімічні — викликані хімічними речовинами та сполуками (кислотами або лугами);
- електричні — викликані дією електричного струму або електричної дуги.

Після надання першої долікарської допомоги під час опіків потерпілого необхідно доставити до медичного закладу.

4.2. Надання першої долікарської допомоги **за теплових термічних опіках:**

4.2.1 за опіках вогнем, паром, гарячими предметами не слід змочувати обпечене місце водою та ні в якому разі не відкривати пухирі;

4.2.2 за опіках I ступеня (почервоніння) обпечене місце обробляють антисептичними засобами та етиловим спиртом;

4.2.3 за опіках II ступеня (пухирі) обпечене місце обробляють спиртом або 3% марганцевим розчином;

4.2.4 за опіках III ступеня (ушкодження шкіряної тканини) рану накривають стерильною пов'язкою та викликають медичного працівника.

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 17 з 28

4.3. **За теплового або сонячного ударів** відбувається приплив крові до мозку, потерпілий відчуває раптову слабкість, головний біль, блювотний позив, нестачу повітря, потемніння в очах, важке дихання та може знепритомніти. Потерпілого слід:

4.3.1 вивести (винести) з жаркого приміщення або перенести від сонця у тінь, прохолодне місце;

4.3.2 забезпечити приплив свіжого повітря;

4.3.3 покласти так, щоб голова була вище тулуба;

4.3.4 розслабити стискуючий дихання одяг;

4.3.5 покласти на голову холодний предмет, лице і груди змочити холодною водою;

4.3.6 дати понюхати нашатирний спирт.

Якщо потерпілий притомний, дати йому випити 15–20 крапель настоянки валер'янки (на одну третину склянки води).

4.4. **Обмороження** — це термічне ураження тканин організму, що виникає через дію холоду. Основною причиною такого пошкодження є спазм капілярів шкіри, який є реакцією на охолодження — організм таким чином намагається зберегти тепло, енергію.

Обмороження посилюють тісне взуття та одяг, що ускладнюють кровообіг, стан алкогольного та наркотичного сп'яніння. Перші ознаки обмороження спостерігаються на незахищених частинах тіла. Спочатку з'являється блідість ділянок шкіри, поколювання, незначний біль, а потім настає оніміння цих ділянок шкіри. Заходами попередження обмороження є змащення відкритих частин тіла жиром або кремом, що затримує у шкірі тепло.

4.5. Існує 4 ступеня обмороження:

I — після зігрівання на ділянках обмороження виникає набряк, шкіра має синюший відтінок;

II — на ділянках ураження формуються білі пухирі, наповнені прозорою рідиною;

III — пухирі містять кров'яну рідину; через добу-дві на їх місці формуються місця некрозу (омертвіння), які пізніше відділяються і заміщуються рубцями;

— уражаються, крім шкіри, ще й сухожилля, м'язи, кістки; процес загоювання може тривати тижні й місяці.

4.6. Надання першої долікарської допомоги під час обмороження

розтирати збілілі ділянки шкіри до почервоніння і появи відчуття поколювання. Можна розтирати сухою фланелевою або м'якою шерстяною тканиною. Уражене місце можна змастити лікувальними засобами (наприклад, мазями «Пантенол», «Рятівник»). Неможна проколювати пухирі;

у разі обмороження кінцівок необхідно віднести потерпілого у тепле приміщення, зняти верхній одяг та взуття. Якщо взуття не знімається — його слід розрізати. Надалі вжити заходів щодо загального зігрівання потерпілого (наприклад, накрити теплою ковдрою);

кінцівки потерпілого слід помістити у посудину з теплою водою температурою до 36– °С. Поступово додаючи гарячу воду, протягом 20 хвилин доводити температуру води у посудині до 39 °С та в подальшому підтримувати її на такому рівні. Після того як температура тіла і пульс нормалізуються, обморожені ділянки необхідно протерти насухо. Бажано зробити масаж обморожених ділянок та дати потерпілому випити теплу рідину (наприклад, чай);

потерпілому не рекомендовано вживати спиртні напої, оскільки вони сприяють різкому розширенню спазмованих капілярів, що може призвести до їх розриву. Якщо потерпілий відчуває біль, то можна дати йому знеболювальні таблетки. У подальшому — направити потерпілого до медичного закладу.

За електричних опіках для зняття болю слід дати потерпілому знеболювальне

Уникаючи травмування обпеченої ділянки тіла, на уражену ділянку слід накласти суху антисептичну пов'язку. Не дозволяється промивання опіку етиловим спиртом та самостійне зняття залишків горілого одягу.

При опіку очей електричною дугою необхідно накласти холодну примочку із розчином борної кислоти.

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 19 з 28

4.8. У випадку опікового шоку потерпілого слід зігріти. Не можна зривати пухирі, видаляти з обпеченого місця мастику, каніфоль та інші смолисті речовини (за їх наявності), оскільки під час їх видалення можна здерти обпечену шкіру, що може призвести до зараження рани.

4.9. **За хімічних опіках** важливо якнайшвидше зменшити концентрацію хімічної речовини та час її дії на потерпілого. При потрапленні кислоти або лугу на шкіру, ушкоджені ділянки шкіри слід промивати проточною водою з-під крана, гумового шланга або відра протягом 15–20 хвилин, після цього пошкоджену кислотою поверхню обмити 5% розчином питної соди, а обпечену лугом — 3% розчином борної кислоти або розчином оцтової кислоти. Якщо кислота або луг потрапили на шкіру через одяг, то спочатку слід змити їх водою з одягу, потім обережно розрізати і зняти з потерпілого мокрий одяг, після чого промити шкіру.

4.10. У разі потраплення на слизову оболонку очей кислоти або лугу очі необхідно промивати цівкою води протягом 15–20 хвилин, після цього промити 2% розчином питної соди, а при ураженні очей лугом — 2% розчином борної кислоти.

4.11. За опіках порожнини рота лугом необхідно полоскати рот 3% розчином оцтової кислоти або 3% розчином борної кислоти, а при опіках кислотою — 5% розчином питної соди.

4.12. За потраплення кислоти в дихальні шляхи необхідно дихати розпиленням за допомогою пульверизатора 10% розчином питної соди, при потрапленні лугу розпиленням 3% розчином борної кислоти.

4.13. Під час потраплення на шкіру сірчаної кислоти або лугу у вигляді твердої речовини слід обтерти її сухою ватою або тканиною, а уражене місце промити водою.

Після промивання уражене місце треба обробити нейтралізуючим розчином у вигляді примочок (нев'язок). При опіках шкіри кислотою слід зробити примочки розчином питної соди (одна чайна ложка на склянку води). Далі допомога при хімічних опіках надається аналогічно, як і при термічних.

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 20 з 28

5. Перша долікарська допомога при переломах, вивихах, забиттях і розтягах зв'язок

5.1. При наданні допомоги як при відкритому переломі (після зупинки кровотечі і накладанні стерильної пов'язки), так і при закритому переломі необхідно забезпечити нерухомість ушкодженої кінцівки. При переломах і вивихах пошкоджену кінцівку слід укріпити шиною (фанерною пластинкою) або дощкою, палицею чи іншим предметом таким чином, щоб шина захопила два найближчі суглоби і зробила їх нерухомими.

Пошкоджену руку треба підвісити за допомогою перев'язки або хустки до шиї і прибинтувати до тулуба. При переломі стегна необхідно забезпечити нерухомість трьох суглобів — стегнового, колінного, гомілковостопного, а при переломі плечової кістки — плечового, ліктьового і променезап'ястного.

5.2. Удари в ділянці голови часто супроводжуються струсом мозку або крововиливом у мозок. Ці ускладнення можуть проявитись через декілька годин або днів після травмування. Тому при імовірному переломі черепа (непритомний стан після удару голови, кровотеча з вуха або рота) потерпілого слід покласти на спину з трохи піднятою головою, накласти на голову тугу пов'язку (за наявності рани — стерильну) та прикласти до голови холодний предмет (грілку з холодною водою, льодом або снігом) або зробити холодну примочку. При ушкодженні голови слід забезпечити повний спокій потерпілого до прибуття медичного працівника.

5.3. За підозри перелому хребта потерпілого треба покласти на дошку, не підіймаючи його, або повернути на живіт обличчям униз, пильнуючи при цьому, щоб тулуб не перегинався для уникнення ушкодження спинного мозку.

5.4. За підозри перелому ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах, слід туго забинтувати грудину або стягнути її пов'язкою під час видиху.

5.5. При вивихах або забиттях з'являється болісність та зміна форми суглобу. До місця вивиху (забиття) потрібно прикласти холодний компрес, а потім накласти тугу пов'язку (за наявності рани — стерильну) та направити потерпілого до медичного закладу для виправлення вивиху.

5.6. При розтягненні зв'язок суглоба з'являється гострий біль і припухлість. У цьому випадку допомогою є туге бинтування, забезпечення спокою ушкодженої ділянки,

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 21 з 28

прикладання холодного компресу. Ушкоджена ділянка має бути піднята (ушкоджена рука — підвішена, наприклад, на хустці).

6. Перша догікарська допомога при отруєнні

6.1. При отруєнні перш за все необхідно не допустити подальшого поширення дії отрути.

6.2. При отруєннях газами виникає головний біль, стукіт у скронях, дзвін у вухах, загальна ослабленість, запаморочення, посилене серцебиття, нудота, блювання. При сильному отруєнні може наступити сонливість, апатія або навпаки — збуджений стан з безладними рухами, втрата або затримка дихання, розширення зіниць. Багато газів викликають подразнення дихальних шляхів, що проявляється кашлем, ядухою, печією у носі та горлі. Деякі гази здатні викликати біль у животі та кишкові розлади (ацетон, ртутні сполуки та ін.), відчуття сп'яніння (пари бензину, ацетону та ін.).

6.3. При отруєнні газами слід негайно вивести (винести) потерпілого з зони ураження, розстібнути стискуючий дихання одяг, забезпечити приплив свіжого повітря, покласти потерпілого, прищипати ніс, вкрити теплими речами, дати понюхати нашатирний спирт. Якщо отруєння несильне, то через 10–12 хвилин потерпілий має прийти до нормального стану. Якщо потерпілий знепритомнів, необхідно викликати швидку допомогу або відвезти його до медичного закладу.

6.4. При отруєнні етилованим бензином існують три шляхи проникнення тетраетилсвинцю у внутрішні органи людини:

- через органи дихання (пари бензину) — при цьому отруєння людини супроводжується збудженим, схожим на сп'яніння (ейфорія), запамороченням, головним болем, блюванням, а у важких випадках можуть настати судомні скелетних м'язів, ослаблення дихання;
- через шкіру — бензин швидко всмоктується у кров і може спричинити важке отруєння;

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 22 з 28

- через шлунково-кишковий тракт — у разі випадкового ковтання або вживання продуктів, до яких входить бензин; при цьому виникають болі у підгрудинній частині, нудота, блювання, а у важких випадках можна знепритомніти.

6.5. При отруєнні парами бензину потерпілого слід вивести із зони ураження. Зі шкіри бензин слід змивати водою з милом. При отруєнні потерпілого через шлунково-кишковий тракт — промити шлунок чистою водою або іншою нейтральною рідиною. Для цього треба дати потерпілому випити не менше двох літрів води, допомогти йому якомога нижче нахилитися, сильно натиснути на деревну стінку, глибоко застромити до рота два пальці і викликати блювання.

6.6. Отруєння антифризом настає при вживанні його всередину. Смертельна доза такої рідини — приблизно 100–200 г. Після вживання антифризу настає сп'яніння, що супроводжується збудженням (ейфорією). Потім, після нетривалого періоду (2–6 годин), цей стан змінюється депресією, сонливістю. Обличчя потерпілого стає одутим, червоним, зіниці — розширені або звужені, реакція на світло млява чи взагалі відсутня. Пульс — напружений, а незадовго до смерті частішає, дельта вловлюється. Під час надання першої допомоги треба якомога швидше промити шлунок потерпілого, дати йому сольовий або проносний засіб та терміново відправити до медичного закладу.

6.7. При отруєнні хлором подразнюються слизові оболонки дихальних шляхів та очей. Симптомами легкого отруєння хлором є подрапування, сухість у горлі, почуття стискання в грудях, сухий кашель, хрипіння, чихання, нежить, ускладнене дихання. Симптоми важкого отруєння — важкий загальний стан, синюшність обличчя, задихка, підвищення температури, блювота, нестерпний кашель, який може перейти у клекотливе дихання з великим виділенням піни. При ураженні очей — сльозоточивість, почервоніння, кон'юнктивіти, спазми повік, а при потрапінні хлорної води всередину організму — нудота, блювання, біль у животі.

6.8. Основні заходи першої допомоги при отруєнні хлором:

6.8.1 вивести (винести) потерпілого із зони ураження;

6.8.2 звільнити потерпілого від стискуючого дихання одягу, забезпечити повний спокій та прикрити ковдрою; при легкому отруєнні напоїти потерпілого

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 23 з 28

теплою водою (з содою) та за можливості провести інгаляцію 2–3% розчином соди протягом 10–20 хвилин;

6.8.3 при потраплянні хлору в очі промити їх 2% розчином соди або водою;

6.8.4 при потраплянні всередину організму потерпілого хлорної води, промити шлунок 2% розчином гіпосульфиту натрію² (дати йому випити 4–5 склянок води та викликати блювання надавлюванням пальцями на корінь язика), а потім дати 10–15 крапель нашатирного спирту з водою.

6.9. При отруєнні хлором робити штучне дихання не дозволяється.

7. Перша долікарська допомога при потраплянні сторонніх тіл до організму, укусах тварин та епілепсії

7.1. При потраплянні стороннього тіла під шкіру або ніготь, першу допомогу з його видалення слід надавати у разі, якщо це можливо виконати в існуючих умовах.

Місце, з якого видалили стороннє тіло, треба змастити настоянкою йоду та накласти пов'язку.

7.2. За неможливості видалення стороннього тіла в умовах підприємства необхідно негайно звернутися по допомогу до медичного закладу.

7.3. Сторонні тіла, що потрапили до очей, слід видаляти за допомогою промивання струменем теплої води або слабого розчину борної кислоти.

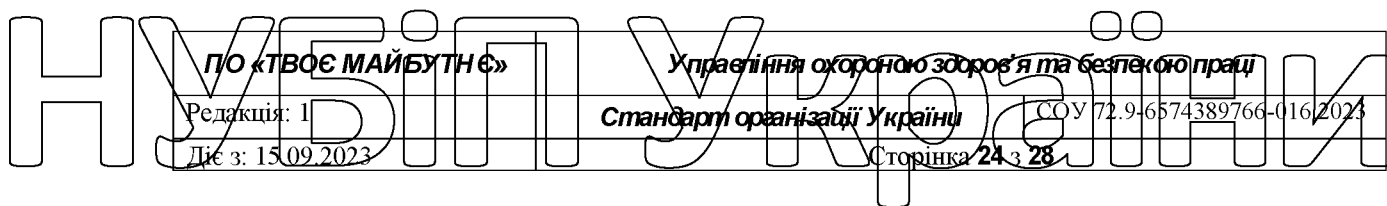
7.4. За будь-якого укусу тварини шкіру навколо рани або подрянини треба змастити настоянкою йоду і накласти стерильну пов'язку, а потерпілого направити до медичного закладу для перевірки щодо необхідності проведення щеплень проти сказу.

7.5. Перша допомога під час нападу епілепсії:

- не дати хворому впасти навznak, щоб при падінні потерпілий не отримав травму;
- покласти потерпілого на рівню поверхню, повернути голову набік для стікання слини;
- розстібнути стискуючий дихання одяг (комір, краватку тощо);

² Розчин гіпосульфиту натрію може бути додатково введений до складу аптечки.

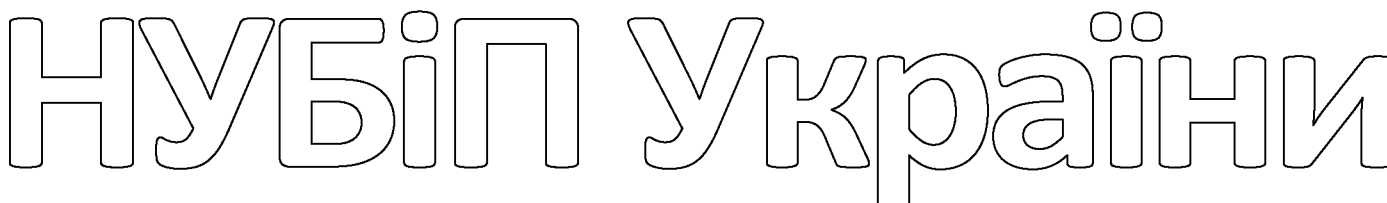
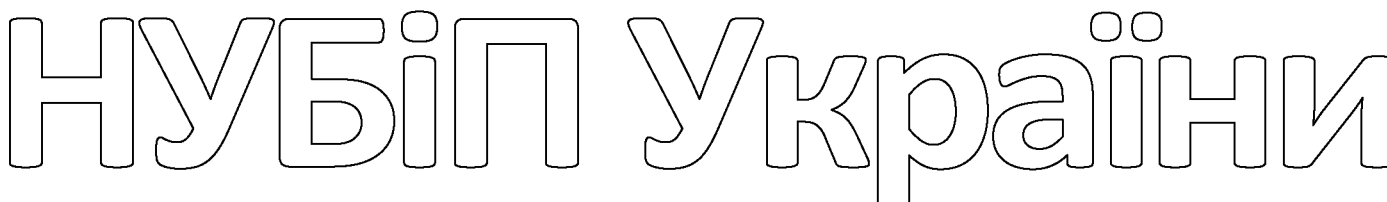
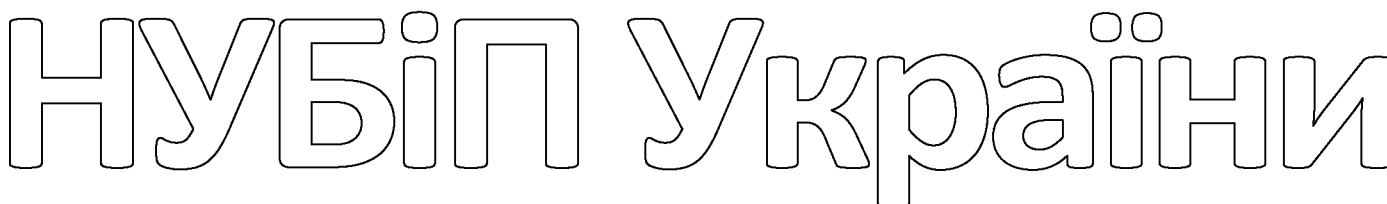
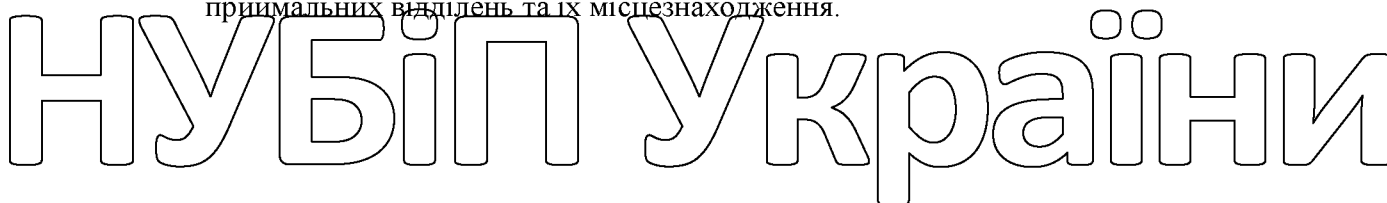

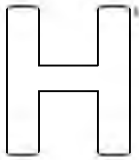
між зубами вкласти скручену носову хустину, для того, щоб потерпілий не прикусив язика;

покласти на лоб холодний компрес та за необхідності викликати швидку медичну допомогу.

8. Виклик швидкої медичної допомоги

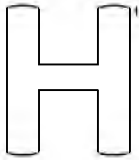
Швидка медична допомога викликається за телефоном 103 або іншим телефоном найближчого медичного закладу (травмпункту). Після негайного надання першої долкарської допомоги треба відправити потерпілого у найближчу лікарню доступним транспортним засобом. Керівникам виробничих дільниць необхідно до цієї інструкції додати перелік телефонів медичного пункту підприємства, а за його відсутності — перелік місцевих медичних закладів (травмпунктів) із зазначенням телефонів приймальних відділень та їх місцезнаходження.

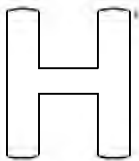
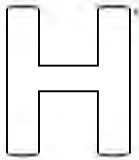
ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»	Управління охороною здоров'я та безпекою праці	
Редакція: 1	Стандарт організації України	СОУ 72.9-6574389766-016:2023
Діє з: 15.09.2023	Сторінка 25 з 28	

3. ІНСТРУКЦІЯ З ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

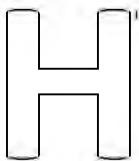
1. Загальні положення

- 1.1. Кожен працівник зобов'язаний знати і виконувати правила пожежної безпеки, а при виникненні пожежі - вжити всіх залежних від нього заходів для рятування ~~своїх робітників~~ і гасіння пожежі.
- 1.2. Виходи, проходи, коридорні тамбури повинні утримуватися постійно вільними.
- 1.3. У кабінетах столи, стільці необхідно встановлювати так, щоб не заставляти виходів із кабінетів.
- 1.4. Весь пожежний інвентар і обладнання треба утримувати у справному стані, розміщувати на видних місцях.
- 1.5. На подвір'ї відділу освіти, молоді та спорту Долинської сільської ради забороняється розкладання вогнищ, спалювання сміття, паління.

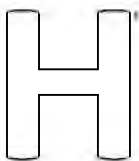
2. Вимоги безпеки до початку роботи.

- 2.1. Забороняється використовувати електроприлади із пошкодженою ізоляцією, зберігати біля них рідини, які легко займаються, обгортати папером або тканиною електричні лампи.
- 2.2. Не працювати на несправному обладнанні.
- 2.3. Перед початком роботи на електрообладнанні перевірте наявність і надійність кріплення захисних засобів і з'єднання захисного заземлення, занулення.

3. Вимоги безпеки під час виконання робіт

- 3.1. Виконуйте лише ту роботу, з якої пройшли інструктаж, не передоручайте свою роботу іншим особам.
- 3.2. Забороняється використовувати пожежний інвентар та обладнання для господарських та інших потреб, не пов'язаних з пожежогасінням.
- 3.3. Не дозволяється використовувати кабелі і проводи із пошкодженою ізоляцією.
- 3.4. Не дозволяється переносити ввімкнені електроприлади, залишати без догляду ввімкнені в електромережу нагрівальні прилади.

Ну ви і україни

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

Управління охороною здоров'я та безпекою праці

Редакція: 1

Стандарт організації України

СОУ 72.9-6574389766-016/2023

Діє з: 15.09.2023

Сторінка 26 з 28

вимкнені в електромережу нагрівальні прилади.

3.5. Забороняється користуватися пошкодженими розетками, зав'язувати і скручувати електропроводи.

3.6. Забороняється самостійно усувати несправності електромережі та електрообладнання.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Щоденно після закінчення робочого дня у кабінетах повинні уважно оглянути всі приміщення, які закриваються, вимкати електроприлади, обладнання, освітлення.

4.2. Після закінчення роботи слід прибрати робоче місце.

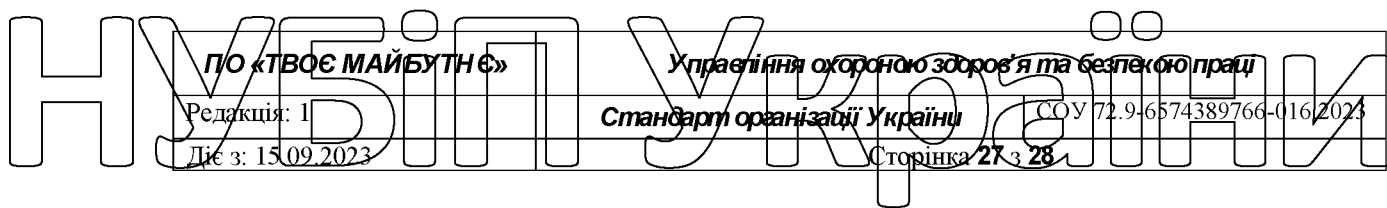
5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У випадку виникнення пожежі дії працівників відділу освіти мають бути спрямовані на створення безпеки співпрацівників:

- у першу чергу провести рятування та евакуацію згідно з планом евакуації;
- при охопленні полум'ям вхідних дверей евакуація проводиться через вікна (перший поверх);
- діяти чітко, без метушні, запобігати проявам паніки серед співробітників.

5.2. Кожен працівник, який виявив пожежу або її ознаки (задимлення, запах горіння або тління різних матеріалів тощо), зобов'язаний:

- вимкнути електромережу;
- негайно повідомити про це по телефону **101** до пожежної частини;
- сповістити про пожежу начальника відділу освіти;
- вжити заходів щодо гасіння пожежі наявними засобами пожежогасіння;
- якщо у кімнаті є вода — змочити нею все приміщення та його предмети, це дозволить вам на деякий час зменшити дію диму та полум'я;
- знеструмлену електропроводку можна гасити піском, водою, вогнегасником;
- загорання у витяжній шафі ліквідується вогнегасником після вимкнення вентилятора;
- у випадку загорання проводів зварювального апарату виключіть його, а потім трансформаторі полум'я загасить піском чи вогнегасником.

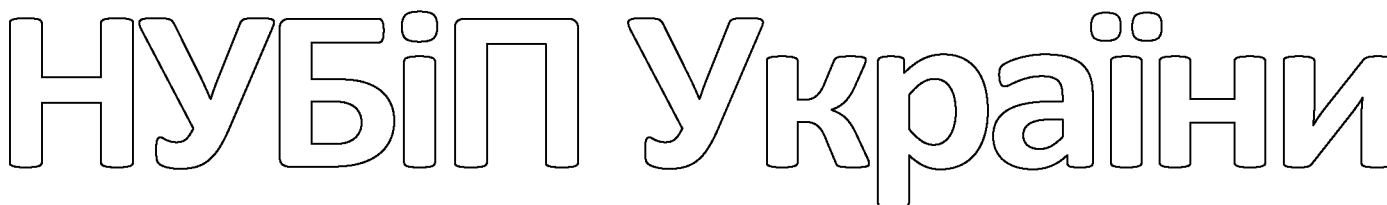
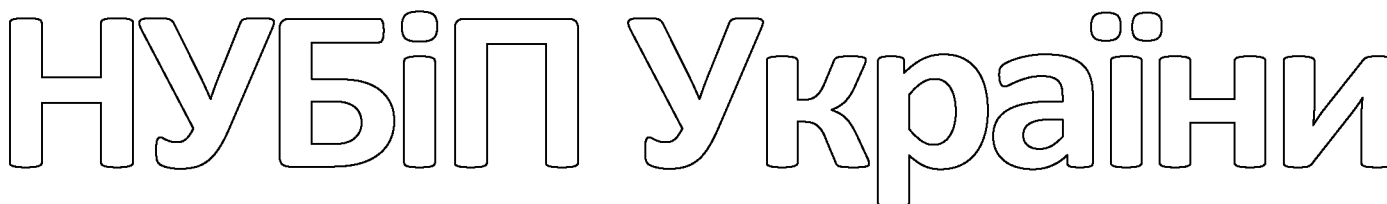
Якщо на вас зайнявся одяг:

- не можна бігти, це лише підсилить горіння;
- треба швидко скинути одяг, що зайнявся, а якщо це не вдалося, варто впасти та качатися по підлозі (землі), збиваючи полум'я.

Якщо на іншій людині зайнявся одяг:

- не можна давати людині бігати, — полум'я розгориться ще сильніше;
- треба допомогти ураженому швидко скинути одяг, що зайнявся, і залити його водою; якщо це не вдалося, необхідно повалити потерпілого на підлогу (землю). Намагайтеся будь-яким способом збити полум'я: залийте водою, засипайте землею, закидайте снігом, накиньте щільну тканину (брзент, ковдру, пальто) і щільно пригорніть тканину до палаючого одягу. При цьому голову потерпілого слід залишити відкритою, щоб уникнути отруєння продуктами горіння;

- надати першу (долікарську) допомогу потерпілим в аварійній ситуації; *При опіках:*
- при термічних опіках першого ступеня уражене місце обробляють етиловим спиртом, після чого накладають суху стерильну пов'язку або чисту тканину і звертаються до дерматолога. Ні в якому разі не можна проколювати пухир, змочувати місця опіків водою, припікати їх розчином перманганату калію, брилантавої зелені, розчином йоду, застосовувати «народні засоби», різні олії, вазелін, бо вони тільки підсилюють опіки, сповільнюють загоєння ран; при важких опіках необхідно негайно відправити потерпілого до лікувального закладу та зустрічі пожежних підрозділів.

НУБІП УКРАЇНИ
 ГО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»   Управління охороною здоров'я та безпекою праці
 Редакція: 1   Стандарт організації України   72.9-6574389766-016:2023
 Діє з: 15.09.2023   Сторінка 28 з 28

ЛИСТ РЕЄСТРАЦІЇ ЗМІНИ

Но- мер змін	Номер листа (сторінки)				Номер до- кумента	Підпис	Дата	Строк введення
	зміне- ного	заміне- ного	нового	анульованого				

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

3.2 Впровадження системи моніторингу та аналізу випадків порушень охорони праці

Для забезпечення безпеки та охорони здоров'я на робочому місці важливо проводити оцінку ризиків або загальну систему моніторингу. Оцінка ризиків – це процес визначення можливих небезпек, що можуть виникнути на робочому місці, та встановлення заходів по їх запобіганню або зменшенню.

Один із методів оцінки ризиків – це матрична оцінка ризиків. Вона полягає у визначенні ймовірності виникнення небезпеки та ступеня її наслідків. За отриманими даними визначається рівень ризику та приймаються рішення щодо запобігання небезпеці. Іншим методом оцінки ризиків є аналіз причин та наслідків, який дає змогу визначити можливі причини небезпеки та способи її усунення.

Система моніторингу та аналізу випадків порушень охорони праці (Система) – це комплексний підхід до вирішення проблем безпеки на робочому місці. Вона дає змогу виявляти та аналізувати випадки порушень правил охорони праці, що допомагає зменшити ризики для працівників та покращити умови праці в цілому.

Основною функцією Системи є збір, оброблення та аналіз даних про випадки порушень охорони праці. Завдяки цьому, можна вчасно реагувати на проблеми та запобігати їх повторенню. Окрім цього, Система надає зручний інструментарій для моніторингу стану безпеки на робочому місці та оцінки ефективності заходів з покращення умов праці.

Переваги використання Системи моніторингу та аналізу випадків порушень охорони праці очевидні. Вона дає змогу зменшити ризики для працівників та збільшити продуктивність роботи завдяки покращенню умов праці. Крім того, вона сприяє зниженню витрат на оплату штрафів за порушення правил охорони праці та на компенсацію збитків, пов'язаних з нещасними випадками на робочому місці.

Система моніторингу та аналізу випадків порушень охорони праці складається з кількох етапів.

Перший етап – це збір інформації про випадки порушень охорони праці.

Другий етап – це аналіз отриманої інформації з метою визначення причин випадків порушень охорони праці.

Третій етап – це розроблення та реалізація заходів щодо запобігання подібних випадків у майбутньому.

Для здійснення системи моніторингу та аналізу випадків порушень охорони праці використовуються різноманітні ресурси, такі як бази даних, програмні засоби та методи статистичного аналізу. Ці ресурси дають змогу проводити глибокий аналіз випадків порушень охорони праці та розробляти ефективні заходи щодо запобігання подібних випадків у майбутньому.

Система моніторингу та аналізу випадків порушень охорони праці може бути ефективною, якщо буде організована систематично та з урахуванням ключових принципів. Прикладна система, яку можна використовувати, зображена на рисунку 3.1.

Рисунок 3.1 Пропонована система моніторингу та аналізу випадків порушень охорони праці

Збір даних:

встановіть механізм для збору даних про випадки порушень охорони праці. Це може бути система електронних форм, журнали, анкети чи спеціалізовані програми.

Класифікація:

створіть систему класифікації випадків порушень за типами, серйозністю, місцем та іншими характеристиками. Це допоможе систематизувати дані та здійснювати аналіз.

Аналіз та оцінювання:

проводьте регулярний аналіз даних для виявлення тенденцій та шаблонів. Оцінюйте частоту та серйозність порушень, ідентифікуйте найбільш проблемні області.

Система внутрішнього звітування:
встановіть механізм, який дозволяє співробітникам звітувати про виявлені порушення безпосередньо в систему. Це сприятиме швидкому реагуванню та вдосконаленню системи.

Визначення причин:
під час аналізу випадків ретельно визначайте причини порушень. Чому вони відбулися? Які чинники сприяли їх виникненню?

Розроблення корективних заходів:
на основі аналізу розробляйте план корективних заходів для усунення причин порушень. Це можуть бути додаткові навчання, зміни процесів, впровадження нових технологій тощо.

Моніторинг ефективності:
після впровадження корективних заходів моніторте їхню ефективність. Використовуйте дані для порівняння до та після заходів.

Звітність та комунікація:
регулярно звітуйте керівництву та працівникам про стан моніторингу та результати аналізу. Включайте рекомендації для подальших дій.

Постійне вдосконалення:
запроваджуйте зміни в систему моніторингу та аналізу на основі виявлених проблем та вивчених кращих практик.

Ця система допоможе вчасно виявляти, аналізувати та вирішувати порушення охорони праці, забезпечуючи безпеку та здоров'я працівників на високому рівні.

Система моніторингу та аналізу випадків порушень охорони праці надає багато переваг для підприємства. Наприклад, збільшення ефективності процесів безпеки на робочому місці та зниження кількості нещасних випадків поміж

працівників. Крім того, система дає змогу швидко виявляти та усувати проблеми з безпекою праці.

Також, система моніторингу та аналізу випадків порушень охорони праці допомагає зменшити ризик штрафів за порушення вимог законодавства з охорони праці. Завдяки цьому, підприємство може зекономити значні кошти та запобігти негативним наслідкам для свого бізнесу.

Використання Системи моніторингу та аналізу випадків порушень охорони праці є ключовим елементом забезпечення безпеки на робочому місці. Ця система дає змогу не лише виявляти та аналізувати випадки порушень, а й приймати своєчасні заходи для їхнього попередження у майбутньому.

3.3 Виявлені позитивні та негативні аспекти впровадження системи та оцінювання її ефективності

Система управління охороною здоров'я та безпекою праці є важливим елементом будь-якої успішної компанії. Вона допомагає забезпечити безпеку та здоров'я працівників, а також зменшити ризики для бізнесу.

Однак, як і будь-яка система, вона має свої позитивні та негативні аспекти.

Позитивні аспекти включають зменшення кількості нещасних випадків на робочому місці, поліпшення продуктивності та збільшення задоволеності працівників. Негативні аспекти можуть включати високі витрати на впровадження та підтримку системи, а також складність виконання деяких процедур.

Система оцінювання ефективності – це комплексний підхід до визначення результативності діяльності організації. Вона базується на зборі та аналізі даних щодо фінансових та нематеріальних ресурсів, які були витрачені на реалізацію проектів.

Для роботи системи оцінювання ефективності необхідно використовувати спеціальні інструменти та методики, які дозволяють провести оцінку різних аспектів діяльності організації. Вони допомагають виявити проблемні місця та розробити стратегії для поліпшення роботи компанії.

Впровадження системи управління охороною здоров'я та безпекою праці має багато позитивних аспектів. Перш за все, це забезпечує безпеку та здоров'я працівників, що є основним пріоритетом будь-якого підприємства. Крім того, система управління дає змогу зменшити кількість нещасних випадків на роботі, що поліпшує імідж компанії та збільшує довіру клієнтів.

Додатковим позитивним аспектом є підвищення продуктивності праці, оскільки зменшується кількість відпусток та хворобних днів. Також система управління дає можливість виявляти ризики та небезпеки на робочому місці та запобігати їх появі, що забезпечує безпеку не лише працівників, а й клієнтів компанії.

Також до позитивних аспектів ще можемо віднести такі:

- Покращення безпеки та здоров'я – система допомагає зменшити ризики травм, хвороб та нещасних випадків на робочому місці, що сприяє покращенню стану здоров'я працівників;

- Підвищення відповідальності – процес впровадження надає чіткі ролі та обов'язки стосовно безпеки праці, залучаючи всіх учасників до відповідальної діяльності.

- Впровадження стандартів – система ґрунтується на міжнародних стандартах, що сприяє підвищенню рівня безпеки та здоров'я на робочому місці на міжнародному рівні.

- Ефективність робочих процесів – впровадження системи може поліпшити робочі процеси, допомагаючи уникати перешкод та ризиків.

- Підвищення репутації – організації, які дбають про безпеку та здоров'я праці, можуть здобувати позитивну репутацію поміж працівників та клієнтів.

Однією з негативних аспектів впровадження системи управління охороною здоров'я та безпекою праці є висока вартість реалізації. Це пов'язано з необхідністю проведення навчань та тренінгів для персоналу, розроблення документації, закупівлі обладнання та іншого. Іншим негативним аспектом є можливість

виникнення конфліктів між співробітниками та керівництвом під час впровадження нових процедур та правил. Наприклад, співробітники можуть бути незадоволені змінами у своїй роботі або вимогами до їхньої поведінки на робочому місці.

Також до негативних аспектів ще можемо віднести такі:

- **Фінансові витрати** – впровадження системи може вимагати значних фінансових витрат на навчання, аудити, впровадження технологій та інші аспекти;

- **Часові витрати** – впровадження системи може потребувати значних зусиль та часу від співробітників, що може вплинути на продуктивність;

- **Опір з боку персоналу** – деякі працівники можуть почувати опір або незадоволення змінами, пов'язаними з охороною здоров'я та безпекою;

- **Суперечності з іншими цілями** – іноді цілі охорони здоров'я та безпеки можуть конфліктувати з іншими бізнес-цілями, такими як продуктивність чи прибутковість;

- **Складність і відновлення** – постійне підтримання та оновлення системи може бути складним завданням.

Розуміння цих позитивних та негативних аспектів допоможе організації ефективно впроваджувати та підтримувати систему управління охороною здоров'я та безпекою праці.

Оцінювання ефективності системи управління охороною здоров'я та безпекою праці є важливим етапом у процесі її впровадження. Для цього можна використовувати різноманітні методики, такі як аудит безпеки, опитування співробітників та інші. Важливо не лише зібрати дані, але й правильно їх проаналізувати та зробити висновки.

Успішні приклади оцінювання ефективності системи управління охороною здоров'я та безпекою праці можуть бути пов'язані зі значним зниженням кількості нещасних випадків на робочому місці, покращенням стану здоров'я працівників та зменшенням часу втраченого через травми. На основі результатів оцінювання

можна розробити рекомендації щодо подальшого вдосконалення системи управління охороною здоров'я та безпекою праці.

Оцінювання ефективності впровадження системи управління охороною здоров'я та безпекою праці включає різні підходи та методики. Кілька способів, якими можна провести оцінювання наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 Методи оцінювання ефективності впровадження системи управління охороною здоров'я та безпекою праці

№	Метод	Характеристика
1.	Аудити та перевірки.	Проведення регулярних аудитів та перевірок системи управління допоможе виявити відхилення від стандартів та нормативів. Це може бути внутрішніми аудитами або аудитами залежних організацій.
2.	Аналіз статистики:	Вивчення статистичних даних, таких як кількість нещасних випадків, травм, втрат робочого часу, допоможе визначити покращення та прогрес системи.
3.	Оцінювання вартості:	Порівняння вартості травм та захворювань до та після впровадження системи може допомогти визначити фінансову ефективність.
4.	Оцінювання дотримання нормативів:	Перевірка відповідності системи управління нормативам та стандартам допоможе з'ясувати рівень виконання обов'язкових вимог.
5.	Звітність працівників:	Враховуйте відгуки та зворотний зв'язок від працівників стосовно системи охорони здоров'я та безпеки, оскільки це може допомогти виявити потенційні проблеми.

6.	Порівняння з попередніми даними:	Порівняйте дані до впровадження системи та після нього, щоб визначити, чи відбулися позитивні зміни.
7.	Оцінка залученості:	Вивчення ступеня залученості працівників та керівництва до процесу управління охороною здоров'я та безпекою може вказати на ефективність системи.
8.	Звіти про аудити та перевірки:	Результати аудитів та перевірок допомагають оцінити відповідність системи нормативам та стандартам.

Кожен із цих методів дає змогу здійснити комплексне оцінювання ефективності системи управління охороною здоров'я і безпекою праці та виявляти потенційні напрями для покращень.

3.4 Рекомендації щодо подальших покращень системи управління охороною здоров'я та безпекою праці

Планування та проведення заходів з охорони здоров'я та безпеки праці є важливим етапом у системі управління охороною здоров'я та безпекою праці. Перш за все, необхідно провести аналіз ризиків та визначити потенційні небезпеки для працівників. Далі потрібно розробити план заходів з метою запобігання можливих негативних наслідків.

Проведення заходів з охорони здоров'я та безпеки праці може включати такі етапи, як надання інструктажів та тренінгів з правил безпеки, встановлення технічних засобів захисту, проведення медичних оглядів працівників тощо. Важливо також пам'ятати про постійне оновлення та вдосконалення системи управління охороною здоров'я та безпекою праці з метою забезпечення максимальної ефективності та безпеки працівників.

Отримавши дані та провівши аналіз ефективності системи управління охороною здоров'я та безпекою праці, можна розглянути деякі рекомендації для подальших покращень (див. табл. 3.2).

Таблиця 3.2 Рекомендації для подальших покращень системи управління охороною здоров'я та безпекою праці

№	Рекомендація	Деталізація
1.	Оцінка ризиків та адаптація:	Періодично переглядайте і оновлюйте оцінку ризиків для врахування нових факторів та змін у робочих процесах.
2.	Поліпшення політик та процедур:	Вдоскональте і актуалізуйте політики та процедури охорони здоров'я та безпеки, забезпечуючи їх зрозумілість та виконання.
3.	Залучення керівництва:	Забезпечте активну підтримку керівництва, що сприятиме виділенню ресурсів та підвищить свідомість про важливість безпеки.
4.	Навчання та навчальні програми:	Вдоскональте систему навчання, забезпечуючи регулярне підвищення кваліфікації та залучення працівників до участі.
5.	Моніторинг та звітність:	Встановіть механізми постійного моніторингу, аналізу та звітності про стан безпеки та здоров'я на робочих місцях.
6.	Залучення працівників:	Впровадьте систему зворотного зв'язку, де працівники можуть надсилати свої спостереження та пропозиції щодо покращення системи.
7.	Впровадження цифрових рішень:	Розгляньте можливість використання цифрових платформ для моніторингу та спілкування щодо охорони здоров'я та безпеки.
8.	Співпраця з експертами:	Залучайте фахівців з охорони праці для забезпечення відповідності стандартам та передовим практикам.
9.	Аналіз результатів:	Постійно аналізуйте результати впроваджених покращень, порівнюючи їх з попередніми даними та цілями.

10. Створення безпечної культури:

Розвивайте свідомість працівників щодо безпеки та залучайте їх до формування безпечної корпоративної культури.

Однією з головних рекомендацій щодо покращення системи управління охороною здоров'я на підприємстві є впровадження системи моніторингу та контролю за дотриманням норм безпеки праці. Для цього можна використовувати сучасні технології, такі як інтерактивні тренажери та симулятори, що дадуть змогу працівникам отримувати практичні навички та знання в області безпеки праці.

Іншою важливою рекомендацією є створення комітету з охорони праці, який буде відповідати за розроблення та впровадження стратегії з покращення системи управління охороною здоров'я на підприємстві. Такий комітет повинен складатися з представників керівництва та працівників різних підрозділів, що дасть змогу забезпечити широку участь та підтримку в реалізації стратегії.

Для покращення системи управління безпекою праці на підприємстві, рекомендується зосередитися на підвищенні кваліфікації працівників з цієї галузі. Наприклад, можна проводити регулярні тренінги та семінари для персоналу, де будуть розглядатися основні правила поведінки на робочому місці, а також надаватися інформація про нові методи та технології, що дозволяють зменшити ризик виникнення аварійних ситуацій. Також, доцільно проводити регулярні огляди обладнання та інструментів, що використовуються на підприємстві, з метою виявлення можливих проблем та їх своєчасного усунення. Крім того, необхідно створити систему контролю за дотриманням правил безпеки праці, де будуть встановлені чіткі вимоги до працівників та відповідальність за їх порушення.

Ці рекомендації можуть допомогти постійно вдосконалювати систему управління охороною здоров'я та безпекою праці, забезпечуючи найвищий стандарт безпеки для всіх працівників.

ВИСНОВКИ

Під час виконання дослідження та написання кваліфікаційної магістерської роботи було здійснено аналіз наукових джерел, національних та світових практик, сучасних технологій та інноваційних рішень щодо управління охороною здоров'я та безпекою праці в умовах різних підприємств/організацій; досліджено підходи до управління персоналом, здійснено аналіз систем та принципів менеджменту, управління охороною здоров'я та безпекою праці; розроблено елементи системи управління охороною здоров'я та безпекою праці.

На сьогоднішній день система управління охороною здоров'я та безпекою праці на підприємстві має свої переваги та недоліки. З одного боку, роботодавці надають своїм співробітникам необхідні засоби індивідуального захисту, а також проводять регулярні інструктажі щодо правил поведінки на робочому місці. З іншого боку, не всі підприємства забезпечують своїх працівників необхідними засобами захисту та не дотримуються стандартів безпеки праці.

Система управління охороною здоров'я та безпекою праці на підприємстві має декілька основних проблем. Першою з них є неефективність процесу контролю за дотриманням правил безпеки на робочому місці. Це призводить до частого порушення правил та нещасних випадків. Другою проблемою є відсутність чіткої системи навчання персоналу з питань охорони здоров'я та безпеки праці. Багато працівників не знають своїх прав та обов'язків, що може призвести до небезпечних ситуацій на робочому місці. Також відсутність системи мотивації персоналу до дотримання правил безпеки є серйозною проблемою.

Охорона здоров'я та безпека праці є важливими аспектами будь-якої діяльності, яка пов'язана з роботою людей. Це стосується як промислових, так і непромислових сфер.

Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці є необхідними для забезпечення безпеки праці та здоров'я працівників. Вони дають змогу виявляти та усувати ризики, пов'язані з роботою, та зменшують кількість нещасних випадків на робочому місці.

Ефективне управління охороною здоров'я та безпекою праці є ключовим чинником для забезпечення успішної діяльності будь-якої організації. Це не тільки поліпшує умови праці для співробітників, але й зменшує ризики виникнення аварій та нещасних випадків, що можуть призвести до серйозних наслідків.

Успішне управління охороною здоров'я та безпекою праці потребує постійного моніторингу та аналізу процесів, а також активної участі всіх зацікавлених сторін. Важливо приділяти належну увагу цьому питанню та вживати всіх необхідних заходів для забезпечення безпеки та здоров'я своїх співробітників.

Розроблення системи управління охороною здоров'я та безпекою праці є ключовим аспектом сучасного бізнесу та організацій, оскільки забезпечує безпеку працівників, зменшує ризики травм і захворювань, підвищує продуктивність та допомагає досягти більш стійкого розвитку. Вивчення та впровадження системи охорони здоров'я та безпеки має декілька важливих висновків:

- Стратегічна важливість – система управління охороною здоров'я та безпекою праці повинна бути інтегрована в стратегію організації. Це допомагає впроваджувати цінності безпеки на всіх рівнях;

- Залучення керівництва – підтримка верхівки організації є важливою для успішного впровадження системи. Активна підтримка керівництва вказує на серйозний підхід до безпеки та здоров'я;

- Проактивність – система спрямована на передбачення ризиків та попередження порушень. Проактивний підхід допомагає запобігати проблемам, а не реагувати на них;

- Залучення працівників – успіх системи залежить від залучення всіх працівників. Співпраця та зворотний зв'язок створюють культуру безпеки;

- Постійне вдосконалення – систему потрібно постійно оновлювати, враховуючи нові ризики, технології та стандарти. Це допомагає підтримувати високий рівень безпеки;

○ Співпраця з експертами – співпраця з фахівцями з охорони праці допомагає впроваджувати передові практики та стандарти;

○ Результативність та ефективність – вимірювання результатів та аналіз даних допомагають оцінити ефективність системи та розробляти стратегії подальшого покращення;

○ Видимість та відповідальність – транспарентність управління охороною здоров'я та безпекою праці створює відчуття відповідальності та важливості для всіх учасників;

Загальні висновки підкреслюють, що впровадження системи управління охороною здоров'я та безпекою праці є необхідним для створення безпечного та продуктивного робочого середовища, яке сприяє здоров'ю та добробуту працівників.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Болошина С. М. Правове регулювання безпеки і гігієни праці, 2011. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1668/%d0%92%d0%be%d0%bb%d0%be%d1%88%d0%b8%d0%bd%d0%b0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

2. ДСТУ ISO 45001:2019. Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування (ISO 45001:2018, IDT). [Чинний від 2021-01-01]. Вид. оф. Київ: ДП «УкрИДНЦ», 2020.

3. Дідковська Т. О. Сутність та значення робіт із шкідливими та важкими умовами праці. Форум права, 2007, № 1. С.50–53.

4. Гулевець В. Д. Система управління охороною здоров'я та безпеки персоналу в умовах виробничих компаній, 2016. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/28206/1/5s%20gulevets.pdf>.

5. Чорнобровка В. О. Поняття та значення охорони праці в Україні. Європейські перспективи, 2012, 3 (3). С. 144–148.

6. Гавриченко Д. Г. Охорона здоров'я в умовах загроз від COVID-19: законодавчі механізми Європейського союзу, 2022. URL: <https://www.odmu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12728>.

7. Орлова Н. С. Детермінанти розвитку публічного управління та адміністрування в Україні: монографія. Харків: Право, 2020. 264 с.

8. Французька і британська моделі охорони здоров'я (огляд). Медицина світу. URL: <http://msvitu.com/archive/2014/may/article-9.php?print=1>.

9. Короленко В. В., Юрочко Т. П. Кадрова політика у К68 сфері охорони здоров'я України в контексті європейської інтеграції. К., 2018. 96 с.

10. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement>.

OpenElement.

11. EUR/RC62/8 Health 2020: policy framework and strategy. URL: <http://www.euro.who.int/en/about-us/governance/regional-committee-for-europe/past-sessions/sixty-second-session/documentation/working-documents/eurrc628-health-2020-policy-framework>.

12. EUR/RC62/12 Rev.1 European Action Plan for Strengthening Public Health Capacities and Services. URL: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0005/171770/RC62wd12rev1-Eng.pdf?ua=1.

13. Health workforce and services Draft global strategy on human resources for health: workforce 2030. WHA69/38. URL: http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA69/A69_38-en.pdf.

14. Establishing a European centre for disease prevention and control, REGULATION (EC) No 851/2004 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 21 April 2004. URL: <http://ecdc.europa.eu/en/aboutus/>.

15. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки (Угоду ратифіковано із заявою Законом No 1678-VII від 16.09.

16. Коаліційна угода Верховної Ради України VIII скликання. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS23590.html.

17. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», Указ Президента від 12 січня 2015 року No 5/2015. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

18. Адміністративно-правове та організаційне забезпечення охорони здоров'я в Україні: теорія і практика: моногр./за наук. ред. к.ю.н., доц. А. В. Денисової; Д. О. Гомон. Одеса: ОДУВС, 2019. 215 с.

19. Фролков М. В. Поняття та особливості адміністративно-правового захисту прав споживачів. Актуальні проблеми права: теорія та практика, 2013, № 26. С. 547–555.

20. Шовкопляс, О. В. До питання адміністративно-правового регулювання у сфері охорони здоров'я. URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/2_2021/20.pdf.

21. Гомон Д. О. Адміністративно-правове та організаційне забезпечення охорони здо- ров'я в Україні: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2018. 250 с.

22. Сопілко І. М. Правове регулювання охорони здоров'я в авіаційній галузі // І. М. Сопілко. URL: http://law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naikovij_jurnal/2008/statji_n2_7_2008/Sopilko_9.pdf.

23. Гладун З. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері охорони здоров'я за законодавством України. Вісник Національної академії правових наук України, 2014, № 1 (76) С. 103-111.

24. Гомон Д. О. Сутність адміністративно-правового забезпечення охорони здоров'я. Південноукраїнський правничий часопис, 2015, № 1. С. 66–67.

25. Кузик С. Д., Синиця С. М. Покращення елементів державної підтримки системи охорони здоров'я в умовах медичної реформи. Пріоритети економічної науки XXI століття, 155.

26. Малік Є. О. Медичне страхування, добровільне та обов'язкове. Економіка: проблеми теорії та практики. Д., 2006, Вип.186, Т.4. С. 113–121.

27. Солоненко І. М., Андрейко М. М., Юсипів Р. В. та ін. Основні засади стійкого фінансування та ефективної діяльності галузі охорони здоров'я в Україні. Стратегія реалізації державних гарантій надання медичної допомоги населення України на засадах медичного страхування: матеріали наук.-практ. конф. Ірпінь; К., 2001. С. 210–213.

28. Антонова-Рафі Ю. В., Худелький Т. Ю., Науменко Н. О., Косякова Г. В. Статий розвиток в охороні здоров'я, 2023. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/56928/1/Statyi_rozvytok_v_okhoroni_zdorovia_posibnyk.pdf.

29. Тимошук С. В., Фірман В. М., Яремко З. М. Соціально-економічні аспекти охорони праці в сучасному мінливому світі праці. Львів: ЛДУ ВЖД, 2022. С. 42-43.

30. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 No 2694 – XII у редакції від 12.02.2015 р. No 191 - VII.

31. Тропіна, А. О., Малишев, В. В., Гайнулін, Р. В. Зарубіжна практика організації системи охорони здоров'я на підприємствах автомобільної галузі. Сучасний рух науки: тези доп. XI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 8-9 жовтня 2020 р., 2020, Т. 2. 426 с.

32. Системи управління охороною праці та безпекою праці. Вимоги та вказівки за їх заявкою, 2018. URL: <http://iso-management.com/wp-content/uploads/2018/04/ISO-45001-2018-perevod-ot-31-03-2018.pdf>.

33. Курепін В. М. Система організації безпеки та гігієни праці в Україні, 2022. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12473/1/74-78.pdf>.

34. Курепін В. М. Особливості формування інноваційної безпеки підприємства. Педагогічні інновації: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 28-29 квітня 2021 р. Миколаїв: МНАУ, 2021, С. 149–151..

35. Іваненко В. С. Комплексна безпека підприємств агропромислового комплексу, як складова система управління. Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених і студентів, м. Львів,, 19 лютого 2021 р. Львів: Львівський торговельно-економічний університет, 2021. С. 295–297.

36. Іваненко В. С. Методичні засади формування кадрової політики підприємства з питань охорони праці. Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв: МНАУ, 2021. С. 174–177.

37. Горбенко В. С., Шароватова О. П. Підтримка психічного здоров'я працівників як інструмент керування психосоціальними ризиками в системі управління охороною здоров'я і безпекою праці (Doctoral dissertation, Харків: НУЦЗУ, 2023).

38. Цопа В. Новий стандарт ISO 45003:2021: керування психосоціальними ризиками на роботі. Охорона праці, 2021, № 7, С. 50–53.

39. International Organization for Standardization. ISO 45001 occupation health and safety. International Organization for Standardization, 2018. URL: <https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/store/en/PUB100427.p>.

40. Білоус-Сергеева С. О. Дослідження ключових елементів впровадження системи менеджменту безпеки праці з використанням стандарту ISO 45001. Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки, 2019, (37). С. 188–193.

41. Зеркалов Д. В. Наукові основи охорони праці / Зеркалов В. Д. К.: «Основа», 2015. 934 с. ISBN 978-966-699-7.

42. ISO 45001 occupation health and safety. URL: <https://www.iso.org/iso-45001-occupational-health-and-safety.html>.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ДОДАТКИ

Додаток А. Наказ щодо розподілу обов'язків і відповідальності з охорони праці

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»

НАКАЗ

«10» вересня 2023 року

№ 27

Про розподіл обов'язків і відповідальності з охорони праці

Відповідно до вимог Закону України «Про охорону праці», інших нормативно-правових актів з охорони праці, а також з метою забезпечення належних умов праці, організації безпечного виконання робіт, попередження виробничого травматизму, аварій та пожеж,

НАКАЗУЮ:

1. Загальне управління і керівництво охороною праці на підприємстві залишаю за собою.
2. Організаційно-методичне керівництво діяльністю підприємства з охорони праці, підготовку управлінських рішень та контроль за їх реалізацією покласти на начальника відділу охорони та безпеки праці **Миколу Петренка**.
3. Призначити таких осіб, відповідальних за охорону праці зі підрозділами:
  - Адміністрація – менеджер з персоналу **Валентину Кононенко**;
  - Відділ зв'язків – начальник відділу **Ангеліна Бурбурава**;
4. Відповідальним особам здійснювати таке:
  - здійснювати постійний контроль стану охорони праці в підпорядкованих підрозділах;
  - забезпечити виконання підлеглими працівниками вимог чинних положень, інструкцій, наказів, розпоряджень та інших нормативних документів з охорони праці;
  - організувати необхідне навчання та своєчасне проведення підлеглим працівникам відповідних інструктажів з питань охорони праці;
  - контролювати справність та безпечність наявного обладнання та устаткування, наявність та справність необхідних засобів індивідуального та колективного захисту;
  - забезпечувати формування безпечних і здорових умов праці, мінімізацію психофізіологічних чинників важкості і напруженості праці, своєчасне усунення шкідливих та небезпечних чинників робочого середовища;

- забезпечувати виконання відповідних заходів з охорони праці;
- здійснювати посилений контроль за безпекою виконання підлеглими працівниками робіт підвищеної небезпеки;
  - своєчасно повідомляти службу охорони праці та адміністрацію підприємства про нещасні випадки та аварії, що сталися в підпорядкованих підрозділах, сприяти у їх розслідуванні та ліквідації наслідків, проводити аналіз причин їх виникнення, а також розробку й реалізацію заходів щодо запобігання нещасним випадкам та аваріям на виробництві;
  - розробляти необхідні інструкції з охорони праці, технологічні карти та регламенти, а також своєчасно їх переглядати;
  - забезпечувати закріплені території, будівлі та приміщення відповідними знаками безпеки та табличками з охорони праці, а підлеглих працівників необхідною кількістю інструкцій з охорони праці, іншими нормативними документами з охорони праці, що діють в межах підприємства;
  - організовувати проходження новоприйнятими працівниками стажування на робочому місці;
  - організовувати своєчасне забезпечення працівників спецодягом, спецвзуттям та засобами індивідуального захисту;
  - відстороняти від роботи осіб, які не пройшли або ухиляються від проходження обов'язкових періодичних медичних оглядів, а також навчання та періодичних інструктажів з охорони праці.

5. Ввести в дію з 15 вересня 2023 року та ознайомити всіх працівників компанії з Стандартом організації України «Управління охороною здоров'я та безпекою праці» (СОУ 72.9-6574389766-016:2023).

6. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Директор

(підпис)

Олександр НАГУЛА

З наказом ознайомлений (а):

10.09.2023 р.

(дата)

(підпис)

Микола ПЕТРЕНКО

11.09.2023 р.

(дата)

(підпис)

Валентина КОНОНЕНКО

11.09.2023 р.

(дата)

(підпис)

Ангеліна БУРБУРОВА

Додаток Б. Чек-лист для проведення аудиту стану системи охорони здоров'я і безпеки праці

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»	Проведення аудиту стану охорони праці	
Редакція: 1	Чек-лист	Ч.Л.-005:2023
Дата: 18.09.2023	Сторінка 1 з 3	

ЧЕК-ЛИСТ
для проведення аудиту стану системи охорони здоров'я і безпеки праці

№ з/п	Питання, що підлягають перевірці	Так	Ні	Примітки
1. Загальні питання.				
1.1	Чи є Положення: - про систему управління охороною праці (СУОП) - про Службу охорони праці - про порядок проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці - про уповноважених наймачини/працівників осіб з питань охорони праці			
1.2	Чи є Накази: - про затвердження положень - про створення Служби охорони праці та призначення інженера з охорони праці - про організацію роботи з охорони праці - про затвердження та введення в дію інструкцій з охорони праці - про затвердження переліку робіт підвищеної небезпеки та таких, де є потреба в професійному доборі - про призначення осіб, відповідальних за організацію та безпечне виконання робіт підвищеної небезпеки - про призначення осіб, відповідальних за справний стан та безпечну експлуатацію обладнання підвищеної небезпеки - про створення комісії з перевірки знань з питань охорони праці (у разі проведення навчання своєю комісією) - про затвердження переліку професій та посад, працівники яких повинні проходити стажування на робочому місці - про допуск працівників до самостійної роботи після проходження стажування - про звільнення працівників від проходження стажування - про призначення особи, яка проводить вступний інструктаж			
1.3	Чи розроблені Програми: - вступного інструктажу з охорони праці - навчання (тематичний план, програми, білети) посадових осіб з питань охорони праці (у разі проведення навчання своєю комісією) - спеціального навчання (тематичний план, програми, білети) працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки чи такі, де є потреба в професійному доборі (у разі проведення навчання своєю комісією)			

ПФ «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»	Проведення аудиту стану охорони праці
Релакція І	Чек-лист
Діє з: 15.09.2023	Н.П. 005/2023
	Сторінка 2 з 3

№ з/п	Питання, що підлягають перевірці	Так	Ні	Примітки
	- стажування працівників			00
1.4	Чи розроблені Інструкції: Інструкції з охорони праці по професіям чи/та видам робіт розроблені. Інструкції в Журналі реєстрації інструкцій з охорони праці зареєстровані. Інструкції видані під розпис відповідальним особам з реєстрацією про це у Журналі обліку видачі інструкцій з охорони праці. Посадові інструкції (із зазначенням обов'язків з охорони праці), які регламентують діяльність посадових осіб, наявні.			
1.5	Чи відбуваються навчання: Керівник підприємства Інженер(-и) охорони праці Уповноважена з питань ОП особа Члени комісії з перевірки знань з питань охорони праці (у разі проведення навчання своєю комісією) Особа(-и), відповідальна(-и) за охорону праці (керівники робіт) Посадові особи, які залучаються до виконання робіт підвищеної чи таких, де є потреба в професійному доборі (спеціальне навчання) Працівники, які залучаються до виконання робіт підвищеної небезпеки чи таких, де є потреба в професійному доборі (спеціальне навчання) Оприлюднений роботодавцем графік навчання			
1.6	Чи наявні документи щодо медичних оглядів: Акт визначення категорій працівників, які підлягають медичним оглядам, Держпраці наданий. Поіменні списки працівників, які підлягають медичним оглядам, з Держпраці узгоджені. Договір з відповідним закладом укладений. Законний акт з наявності. Медичні довідки в наявності. Висновок психофізіологічної експертизи наявний. Сертифікати нарколога та психіатра наявні.			
1.7	Чи проводяться Інструктажі з питань охорони праці: Журнал реєстрації вступного інструктажу з охорони праці наявний та ведеться. Журнал реєстрації інструктажів на робочому місці наявний та ведеться.			
1.8	Чи забезпечується працівники спецодягом, спецвзуттям та іншими ЗІЗ: Оцінка відповідності придбаних ЗІЗ вимогам Технічного регламенту засобів індивідуального захисту проведена. Комісія з приймання та перевірки ЗІЗ на відповідність вимогам НД створена. Норми безоплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших ЗІЗ визначені. Картки обліку та видачі спецодягу, спецвзуття та ЗІЗ наявні та ведуться у встановленому порядку.			

ПО «ТВОЄ МАЙБУТНЄ»	Проведення аудиту стану охорони праці
Релакція І	Чек-лист
Діє з: 15.09.2023	Н.Л. 005/2023
	Сторінка 3 з 3

№ з/п	Питання, що підлягають перевірці	Так	Ні	Примітки
1.9	Чи наявна інформація про атестацію робочих місць за умовами праці:			00
	Наказ про створення комісії для проведення АРМ			
	Протоколи засідання комісії			
	Листи спостережень та фотографії робочого дня			
	Протоколи проведення лабораторно-інструментальних досліджень виробничих факторів			
	Карти умов праці			
	Наказ про затвердження результатів АРМ			
	Затверджений план заходів з ОП			
1.10	Розслідування нещасних випадків на виробництві:			
	Матеріали проведення розслідування нещасного випадку			
	Журнал реєстрації осіб, що потерпіли від нещасних випадків на виробництві			
	Журнал обліку професійних захворювань (отруєнь)			
1.11	План роботи служби охорони праці			
1.12	Угода з охорони праці чи Комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці затверджені.			
1.13	Працівники побутовими приміщеннями для переодягання і зберігання речей для прийому їжі і відпочинку, для обігріву робітників, що працюють на відкритому повітрі, забезпечені.			
1.14	Працівники необхідною кількістю шаф для зберігання спецодягу забезпечені. Робочий одяг зберігається окремо від особистого.			
1.15	Працівники достатньою кількістю душових приміщень чи кімнат для вмивання, а також туалетів (окремо чоловічих і жіночих) забезпечені.			
1.16	Працівники, робота яких пов'язана з забрудненням, милом чи миючими засобами забезпечені.			
1.17	Аптечка з набором необхідних медикаментів для надання домедичної допомоги наявна, комплектна та знаходиться на видному та легкодоступному місці.			

Додаток В. Тези доповіді на тему «Управління охороною здоров'я та безпекою праці в умовах організації» представлені на Міжнародній науково-практичній конференції «Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України і світу»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В
УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів і
природокористування України*

**Секція 3. Роль тваринництва, ветеринарної медицини
та харчових технологій в умовах війни та вирішенні завдань плану
відродження України**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повосінної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 3: Роль тваринництва, ветеринарної медицини та харчових технологій в умовах війни та вирішенні завдань плану відродження України (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 710.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаско С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипко Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Василюшин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружилюк З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОСІННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

**Секція 3. Роль тваринництва, ветеринарної медицини та харчових технологій в умовах
війни та вирішенні завдань плану відродження України**

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

© НУБіП України, 2023.

185. Мідик С.В., Корнієнко В.І., Милостивий Р.В., Дудченко Н.Я. ЗМІНИ ЯКІСНОГО СКЛАДУ МОЛОКА-СИРОВИНИ КОРІВ ЗА ДІЇ ТЕПЛОВОГО СТРЕСУ.....485
186. Мідик С.В., Корнієнко В.І., Таран Т.В., Ладугубець О.В., Гаркуша І.В., Дученко К.А. ВИДОВА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОЛІЙ ЗА ЖИРНОКИСЛОТНИМ СКЛАДОМ 487
187. Муштрук Н.М., Муштрук М.М. ДОСЛІДЖЕННЯ СИРОВИННОЇ БАЗИ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА ПЕКТИНУ.....489
188. Муштрук Н.М., Муштрук М.М. УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ПЕКТИНОВМІСНИХ ПАСТ.....491
189. Нагула О. О., Адамчук Л. О. УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я ТА БЕЗПЕКОЮ ПРАЦІ В УМОВАХ ОРГАНІЗАЦІЇ.....493
190. Назаренко М.В., Баль-Прилико Л.В. ЗБАГАЧЕННЯ РЕЦЕПТУРИ СОСИСКОВОГО ФАРШУ ЯКІСНИМ РОСЛИННИМ БІЛКОМ.....495
191. Науменко Д.О., Розбицька Т.В. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА АВІАЦІЙНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ.....498
192. Небеська В.А., Мукоїд Р.М. ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ПРОЦЕСУ ОСВІТЛЕННЯ ПИВНОГО СУСЛА.....500
193. Нечкалюк А.Р., Розбицька Т.В., Толок Г.А. ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ОЩАДЛИВОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....502
194. Нікішина В.І., Бабич І.М. ДЕЛЕСТАЖ В ТЕХНОЛОГІЇ ЧЕРВОНИХ ВИН.....503
195. Ніколасинко М.С., Жеплінська М.М. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ПОДРІБНЕННЯ ТА ПРОСІЮВАННЯ РІЗНИХ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР.....506
196. Обелець В.О., Гудзенко М.М. ОГЛЯД КЛАСИФІКАЦІЙ СПОСОБІВ ТА ПРИСТРОЇВ ДЛЯ ПРЕСУВАННЯ ОЛІЙНОЇ СИРОВИНИ.....508

УДК: 005.93:331.4:614

**УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я ТА БЕЗПЕКОЮ ПРАЦІ В
УМОВАХ ОРГАНІЗАЦІЇ**

¹Нагула О. О., здобувач ОС «Магістр», **^{1,2}Адамчук Л. О.**, кандидат
сільськогосподарських наук, доцент

¹*Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ*

^{1,2}*Національний науковий центр «Інститут бджільництва імені П. І.
Прокоповича», м. Київ*

Охорона здоров'я та безпека праці – це система заходів, спрямованих на забезпечення безпеки та здоров'я працівників під час виконання роботи. Вона включає в себе низку правил, процедур та стандартів, які допомагають зменшити ризики для працівників та забезпечити їхню безпеку. Загрози для здоров'я та безпеки праці можуть бути різного характеру: фізичні, хімічні, біологічні, психологічні тощо. Найбільш поширеними загрозами є травми, отруєння, захворювання на професійні хвороби, а також стрес та психологічний дискомфорт. Охорона здоров'я та безпека праці допомагає запобігти цим загрозам та забезпечити безпеку та здоров'я працівників. Саме тому метою цієї роботи було визначити основні шляхи для забезпечення управління охороною здоров'я та безпекою праці в умовах організації

Законодавство про охорону здоров'я та безпеку праці є важливим елементом управління ризиками на робочому місці. В Україні, таке законодавство складається зі спеціальних норм, правил та інструкцій, що регулюють діяльність підприємств у галузі охорони здоров'я та безпеки праці. Це законодавство впливає на організації та працівників, оскільки встановлює вимоги до умов праці, обладнання, засобів захисту, організації робочого процесу та іншого. Законодавство також встановлює відповідальність за порушення правил охорони здоров'я та безпеки праці, що сприяє створенню безпечних умов праці та зменшенню ризиків для працівників.

Організація системи охорони здоров'я та безпеки праці – це важливий елемент будь-якої компанії, який допомагає забезпечити безпеку та здоров'я працівників. Ця система складається з трьох основних компонентів: управління ризиками, контроль та моніторинг та планування та впровадження заходів. Управління ризиками полягає в ідентифікації потенційних небезпек та прийнятті заходів для їхнього запобігання. Контроль та моніторинг дають змогу перевіряти дотримання вимог охорони здоров'я і безпеки праці та аналізувати результати. Планування та впровадження заходів передбачає створення конкретного плану дій для запобігання небезпекам та забезпечення безпеки працівників.

В процесі проведення дослідження визначені важливі аспекти управління охороною здоров'я та безпекою праці в організації (далі за текстом). Охорона здоров'я та безпека праці – це незмінний елемент успішного функціонування будь-якої організації. Головною метою цього процесу є захист життя та здоров'я співробітників. Управління охороною здоров'я та безпекою праці ґрунтується на численних законах, нормативах та стандартах, які обов'язкові для виконання організацією. Важливість забезпечення безпеки на роботі полягає у дотриманні таких принципів, як передбачення, ідентифікація ризиків, попередження небезпек та забезпечення негайного реагування на них. Управління починається з відданості керівництва організації цим принципам. Вони відповідають за створення безпечної робочої атмосфери та надають підтримку ініціативам щодо безпеки на роботі.

Важливо проводити систематичне оцінювання ризиків на робочих місцях та аналізувати події, щоб запобігти нещасним випадкам та професійним захворюванням. Регулярна освіта та навчання персоналу щодо охорони здоров'я та безпеки праці є ключовими чинниками забезпечення безпеки на робочому місці. Важливість аудиту та стеження за дотриманням стандартів безпеки та охорони здоров'я не може бути недооцінена. Це допомагає виявляти проблеми та вживати вчасних заходів. Створення корпоративної культури, в якій безпека є пріоритетом, сприяє запровадженню безпекових практик у всіх аспектах діяльності організації. Виконання політики охорони здоров'я та безпеки праці

веде до зниження нещасних випадків, збільшення продуктивності та покращення репутації організації. Управління охороною здоров'я та безпекою праці, це постійний процес, який вимагає постійного вдосконалення та адаптації до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі організації.

До управління охороною здоров'я та безпекою праці можна застосовувати користувач-центричний підхід – це підхід, в якому працівник є в центрі уваги. Він ставить на перше місце потреби та інтереси працівника, забезпечуючи його безпеку та здоров'я на робочому місці. Такий підхід допомагає зменшити кількість нещасних випадків на робочому місці та покращити якість життя працівників. Крім того, він сприяє збільшенню продуктивності та ефективності роботи, оскільки задовольняє потреби працівників та забезпечує їх задоволеність від роботи.

Загалом розроблення елементів системи управління охороною здоров'я та безпекою праці є надзвичайно важливим для будь-якої організації. Це дає змогу забезпечити не лише безпеку праці, а й зберігати здоров'я співробітників, що має безпосередній вплив на продуктивність та ефективність роботи всієї команди.

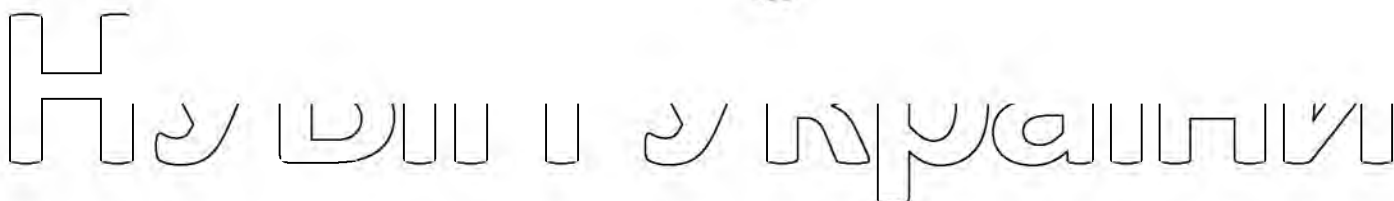
УДК 637.523.2

ЗБАГАЧЕННЯ РЕЦЕПТУРИ СОСИСКОВОГО ФАРШУ ЯКІСНИМ РОСЛИННИМ БІЛКОМ

Назаренко М.В., аспірантка, **Баль-Прилипка Л.В.**, доктор технічних наук,
професор (bplv@ukr.net)

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

В умовах існуючого наразі незбалансованого харчування, найбільшою серед поживних речовин складовою раціону за істотної нестачі білка є вуглеводи. Одним із різновидів м'ясних харчових продуктів здатних зменшити існуючий дефіцит амінокислотної складової в сучасному раціоні є варені ковбасні вироби, особливо сосиски. Наразі їх більша частина виробляється з використанням найбільш доступного з огляду на фінансовий стан населення курячого м'яса, в 100 грамах якого міститься 6,39 грамів незамінних амінокислот

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОСННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

**Секція 3. Роль тваринництва, ветеринарної медицини та харчових технологій в умовах
війни та вирішенні завдань плану відродження України**

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

Видавець: Національний університет біоресурсів і природокористування України
03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15. Тел.: 527-87-20

© НУБІП України, 2023.

НУБІП І УКРАЇНИ